

ОДГОВОР НА ПИСМО О ПОКАЈАЊУ

Богољубиви пријатељу мој Д.!

Одговарам на твоја питања о истинском покајању и, углавном, о плодовима истинског покајања. Истовремено испуњавам твоју молбу и пишем поуке корисне за душу, а у виду прилога такође наводим оне покајничке молитве и уздахе, за које си ме молио.

Нешто о самој тајни покајања с детаљним набрајањем грехова наћи ћеш у књигама “Семена Речи за њиву Божију” (2. део) и “Одговор на питања о монаштву”, тако да ћу ти сад укратко одговорити о плодовима истинског покајања и о томе како се треба спремати за исповест.

Питања о покајању не занимају само тебе. Често ми се људи обраћају с истим тим питањима. Посебно ме често питају: “Оче, а шта су то плодови покајања?”, “Оче, а шта значи истинско покајање?”, “Како се правилно треба кајати?” и мноштво сличних питања.

Потрудићу се да одговорим на сва твоја питања уз Божију помоћ, међутим, има и таквих питања за које ће ти сама савест дошапнути како да поступиш. Савест је за нас исто што и компас за морнара. Ако капетан изгуби компас неће знати у коју страну да усмери брод, посебно кад је време тмурно. Тако је и код нас, хришћана – онај ко је изгубио савест и постао несавестан више не зна како да дође до тихе луке спасења.

Разбојник убија људе и ако нико не открије његов злочин он иде задовољан, весео. Радује се! А чему се радује? Ти и ја знамо – својој погибели, а он то не схвата.

Савест не суди само онима који су достигли врхунац добродетељи или врхунац порока. О првима не треба да говоримо: судија је потребан само онима који су прекршили закон, а извршитељима закона није неопходан. Њихова савест је кристално чиста и не узнемирава праведника. Код ових других савест је или изгубљена или спава вечним сном. Код осталих грешника савест их све време узнемирава и као да каже: „Очисти ме покајањем, урадио си то и то, и то и то, покај се.“ Управо и треба што је могуће чешће да пажљиво ослушкујемо глас своје савести. Она ће нас научити свему добром и лепом.

Глас савести је унутрашњи, тајни глас Божији у нама, и тешко ономе ко не ослушкује њене савете и захтеве, ко свесно гуши њен глас да не би чуо њен суд и да не би осетио како она мучи, ономе ко више нагиње у страну греха и порока.

Код тебе је, Д., у овом смислу све у реду, међутим, постоји недостатак у другом. Нека питања постављаш по други пут. Већ сам на њих одговорио, а ти си, значи, заборавио? А због чега? Па зато што си непажљив према речима духовног оца. То је грех, кај се.

Човек у лету треба да хвата сваку реч духовног оца, а ти... Али добро, опрашгам! Само се поправи!

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Друже мој! Много пута си се исповедао и причешћивао Светим Христовим Тајнама. Хвала Богу! То је добро!

Приступајући тајнама исповести и причешћа човек се омива, обнавља, оживљује и излази из храма као из крстионице. У суштини, то и јесте тако. Кроз покајање и причешће враћа нам се благодат коју смо добили на крштењу, зато што они враћају изгубљену благодат. После покајања и причешћа човек осећа радост, мир и утеху.

Међутим, вероватно си искусио и друго, када се у души уместо радости и утехе после исповести одједном појави нејасно осећање мучнине: тескоба, незадовољство, некаква потпуна раслабљеност. То је знак да си се неправилно исповедио и недостојно причестио Светим Христовим Тајнама. Значи да си на исповести био тром и хладан, да твоја осећања нису била дубока, да у теби није било жудње за очишћењем, срдачне скрушености због грехова, ватрене жеље да се сјединиш с Господом: кад је свештеник набрајао грехове ти си махиално говорио: “Грешан сам” – ето ти резултата.

Истина, дух се мучи и из другог разлога, кад Господ допушта искушење, али чешће бива када се неправилно кајемо. Неки с покајањем мешају самооправдање, па чак и осуђивање, остављају по страни лично покајање за своје грехове и прелазе на духовну беседу, или што је још горе, дотичу се питања из свакодневног спољашњег живота. То их расејава и слаби покајничко осећање.

Неки окривљују свештеника и кажу: “Отац није успео да изазове нека осећања код мене. Код другог сви плачу, а овај...”

Овакво схватање је неправилно. Није свештеник крив зато што у исповеднику нема срдачне скрушености, што нема покајничких суза. Узрок овога човек треба да тражи у самом себи. Значи, у његовој души нешто није како ваља.

Наравно, похвално је кад свештеник врши исповест с великим духовним надахнућем, али ако је свештеник у поодмаклим годинама и ако је болестан, да ли се од њега може захтевати посебно надахнуће? А да ли је то толико и потребно?

Раније није било заједничких исповести. Свештеник није морао да подсећа оне који су исповедали шта су можда згрешили зато што је свако од њих добро знао своје грехове. Хришћани су строго пазили на своје поступке, дела, речи, па чак и помисли, и због тога су брзо и сигурно набрајали све што су имали на савести. Нису морали посебно да напрежу сећање: савест као да им је дошаптавала све грехове.

Сад, пак, људи долазе на исповест код свештеника и не знају шта да кажу. У чему је ствар? Који је разлог за то што је савест људи огрубела и отупела, и човек више не осећа како га она гризе, постао је као да нема савести. Греши и не примећује да греши, а понекад умањује грех, тј. говори: “То је мали грех, Бог неће питати за њега” – и не каје се.

Ђаво се радује оваквој безбрижности људи, радује се што не живе трезвено, што не пазе на себе и уљуљукује их умишљеном праведношћу. Он им сугерише помисао: “А шта сам нарочито урадио? Нисам убио, нисам украо. Живим као сви други.” Испада да нема потребе за покајањем. Ето како зли дух лукаво прилази...

Дакле, пријатељу мој, да бисмо посрамили злу силу, да не бисмо доспели под њен утицај и да не бисмо погинули заувек, такође треба да научиш да се правилно кајеш и да не очекујеш да те други натерају да осетиш скрушеност због својих грехова. Јер, ако осећаш скрушеност због грехова само на исповести и то још само ако је свештеник красноречив и има нарочиту силу благодатне молитве која пали срца - да ли је таква скрушеност поуздана и чврста? Какве плодове може да донесе овакво покајање?

Слушамо – плачемо, кајемо се... Изашли смо из храма и заборављамо да смо осећали скрушеност због грехова, да смо се кајали и давали обећање Богу, као да смо дали заклетву пред Крстом и Јеванђељем, да се нећемо вратити ранијим гресима и да ћемо се уз Божију помоћ поправити... Све смо заборавили. Опет почињемо да празнословимо, да осуђујемо, да клевећемо, да се једимо, гневимо и свађамо... ево то је најстрашније. То значи да у нама нема правог, истинског покајања: постоји само форма покајања, а нема духа покајања. А Господу није потребна форма, већ суштина! А суштина покајања се не састоји само у томе да махиално изговоримо грехове пред свештеником, већ је главно да

срце, одакле излазе помисли, не прима зле речи и зла дела, већ да прима само чисте и свете помисли и осећања, а да свему злом каже: „Не пристајем.“ Суштина покајања се састоји у исправљању греховног живота, у самоусавршавању.

Овакво покајање је плодотворно, оно увек доноси добре плодове. Уколико човек речима говори: „Опрости,“ а сам и даље чини зло, као што је чинио, то се не може назвати покајањем. То је лицемерје пред Богом. Сачувај, Боже!

ТРИ МОМЕНТА ПОКАЈАЊА

Циљ покајања је исправљање греховног живота и творење добрих дела. У покајању, као и у свакој другој ствари, постоје специфични одређени моменти. Истинско покајање одређују три момента:

1. Испитивање савести.
2. Скрушеност срца.
3. Исповедање својих грехова речима.

Међутим, пре него што приступимо објашњавању ових момената морам да те упозорим да кад пожелиш да постиш и припремиш се за Причешће може да се појави мноштво препрека, унутрашњих и спољашњих. Не обраћај на њих никакву пажњу. Уколико испољиш непоколебљивост све препреке ће нестати.

И друго на шта нарочито треба да обратиш пажњу јесте да време између исповести буде испуњено духовном борбом, напорима воље усмереним ка добру.

На пример, веома смо причљиви. Волимо да се шалимо да се смејемо, сами се смејемо и друге засмејавамо, причамо вицеве, а све је то грех. Ретко ко се препорађа после прве исповести и постаје озбиљан и благочестив. Обично људи кажу: „Па шта да радим кад ми је такав карактер?“ Управо такви и треба марљиво да пораде на себи, треба да се приморавају на ћутање.

ПРИПРЕМА ЗА ИСПОВЕСТ

Кад почнеш да се припремаш за исповест пре свега испитај своју савест, завири у своје срце. Погледај у којој мери је испрљано гресима. Уз Божију помоћ, присети се свих грехова које си учинио после последње исповести, а онај ко се спрема да прими монашки постриг присећа се својих грехова од седмогодишњег узраста.

Провери себе: да нема у теби недостатка вере, наде и љубави; да нема самоуверености, окорелости, раздражљивости, стомакоугађања, малодушности, роптања, унинија и других грехова.

Уколико овај моменат покајања оствариш с дужном пажњом у теби ће се неизбежно појавити и скрушеност срца, а ако нема скрушености то говори о окамењеној безосећајности, о мртвачкој хладноћи, значи, његова душа је у опасности.

У том случају треба читати и сећати се житија светих и њихових поука. Они су себе сматрали првим грешницима и с искреним убеђењем вапили Господу: “Никто же согреши на земљи от вјека, јако же согрјешил аз, окајаниј и блудниј.” (“Нико на земљи од памтивека није згрешио као ја, проклети и блудни.”) Уколико се будеш равноа по њима и на њих се угледао, сигурно ће се појавити скрушеност и ти ћеш заплакати над собом.

Искрено покајање је почетни степен светости, а хладнокрвност и равнодушност представљају удаљавање од светости, умирање ван Бога. Кад благодат дотиче срце и обасјава га са свом светлошћу показује се хаос у души и тада искрено спознајемо своје

грехове, чиреве и ране душевне. Људи који не теже ка благодати погружени су у греховни мрак и не виде ништа у свом срцу, а ако нешто и виде, не ужасавају се, зато што се не пореде са свецима, већ са себи сличнима.

Провери себе и по заповестима Божјим: да не нарушаваш можда неку од њих, а такође и по неким молитвама (на пример, 3. вечерња и 4. пред Причешће).

ОСНОВНИ И СЕКУНДАРНИ ГРЕХОВИ

Добро је ако умеш да разликујеш основне грехове од секундарних. Уколико не умеш, научи. То је веома важно. Морамо да знамо због чега највише треба да осећамо скрушеност и шта да поправљамо. Ево, на пример, ако смо расејани на молитви, уколико нас у цркви напада дремеж и ако смо непажљиви, ако нас не занима чак ни читање Светог Писма то се догађа или због малOVERја и недостатка љубави према Богу или због лењости и безбрижности.

Уколико у Цркви за време богослужења шетамо, разговарамо и гурамо се, ако миропомазању, крсту и плаштаници прилазимо без свештеног страха, задржавајући оне који стоје иза нас, и ако се гурамо испред оних који стоје испред нас, уколико чекајући да узмемо богојављенску водицу и водицу малог освећења на молебанима не стојимо у реду, већ се гурамо, да тако кажем, преко туђих глава, то значи да у нама нема страха Божијег и љубави према ближњима.

Уколико се много бринемо за своју спољашњост и уређење дома то значи да смо сујетни.

Уколико превише к срцу примамо неуспехе у свакодневном животу, ако тешко подносимо растанак, неутешно патимо за преминулима то говори да не верујемо у Промисао Божји и тако даље. У нама има самооправдања, нетрпљења прекора, таштине, тврдоглавости, али је још важније увидети њихову везу са самољубљем, себељубљем, уображеношћу и гордошћу и управо на ове основне грехове треба обратити сву своју пажњу.

Постоји добро средство које нас доводи до спознаје сопствених грехова – треба да се сетимо за шта нас окривљују људи, посебно они који живе поред нас, ближњи. Њихове оптужбе, прекори и напади су готово увек основани. Приликом испитивања себе треба пазити да човек не падне у претерану подозривост према сваком покрету срца. Уколико кренемо тим путем можемо да изгубимо осећај за разлику између битног и небитног. У том случају треба оставити испитивање себе и молитвом и добрим делима измолити опроштај и просветлити душу.

Припрема за исповест се не састоји само у томе да се што је могуће детаљније присетимо, или чак запишемо своје грехове, већ пре свега у томе да искрено постанемо свесни своје кривице, да бисмо своје осећање покајања довели до скрушености срца, и ако је могуће, пролили сузе покајања.

СКРУШЕНОСТ СРЦА

Знати своје грехове још не значи кајати се за њих. Туга због почињених злих дела, плач због грехова – ево шта је најважније у делима покајања. А ако нема суза? Шта онда да се ради?

Не треба очајавати! И у том случају се свеједно треба кајати, кајати, кајати, ма како да смо хладни и безосећајни, надајући се само у милост Божју. До хладноће и

безосећајности обично долази кад у срцу нема страха Божијег, због малOVERја или скривеног неверја.

Понекед човек на исповести крије да не верује у загробни живот или да сумња у његово постојање, и због тога га Господ кажњава хладноћом. Господ као да човеку у души говори: “Ти ниси хришћанин, ти си незнабожац. Постани свестан да немаш вере, покај се и тада ћу те утешити, опростићу ти грехове и послаћу ти радост.”

Заиста, какви смо ми то хришћани ако не верујемо у бесмртност душе? Ако не верујемо да ћемо вечно славити Господа кад нас удостоји такве милости? У том случају се губи сав смисао вере у Бога! А како много има таквих хришћана-незнабожаца. Јаој нама! Провери себе, Д! Да ниси можда и ти незнабожац?

ПЛАЧ

Плач због грехова има велики значај у покајању. На томе ћу се задржати нешто детаљније, зато што неправилно схваташ плач. Знај да не потиче плач од суза, већ сузе од плача. Код неких људи нема суза, они се уздржавају у присуству других људи, али њихово срце плаче крвавим сузама осећајући искрену скрушеност због грехова. Ево, кад човек не обраћа пажњу на туђе грехове, кад анализира само своје грехове и осећа скрушеност због њих управо тада стиче плач.

Плачем се назива изобиље покајничких осећања. Човек са свом искреношћу признаје своју душевну немоћ. Он види своју слабост, своју беспомоћност; свестан је да својим снагама никад неће моћи да се ослободи греховних чирева и душевне прљавштине без помоћи Господа и он с најдубљим смирењем пада ничице пред Крст, преклиње распетог Господа да му опрости грехове којима Га поново разапиње на Крсту.

У смиреном грешнику појављује се осећање присуства Божијег. Понекад се дешава да свака ћелија у организму осећа Његово присуство, Његову близину. Појављује се страх Божји, понекад тако јак да се човеку чини да му се диже коса на глави и свештени трепет као дрхтавица прожима његово тело. У човеку се појављује сећање на смрт, страх да ће бити осуђен на Страшном Суду због грехова и из његових очију тече незадржива бујица суза. А кад човек у свом срцу осети да му се грехови опраштају, кад осети лакоћу, тишину и радост тада он као утешено дете на грудима нежног оца или мајке непрестано понавља речи: “Исусе мој! Радости моја! Срећо моја! Љубави моја! Не остављај ме!” У том тренутку човек жели да се ослободи тела како се више никада не би растајао од Христа.

Ево шта значи истинско покајање. После велике туге грешник добија велику-велику радост и утеху – сједињење душе с Господом. Управо то је највећи плод истинског смирења и покајања.

Помози нам, Господе, да подражавамо истинском смирењу!

ЧОВЕКОВА ОДЛУЧНОСТ ДА НЕ ГРЕШИ

Поуздан знак да је дошло до искреног покајања по којем грешник може да препозна да му је Бог заиста опростио грехове јесте мржња и одвратност према свим гресима до те мере да би човек пре пристао да умре него да својом вољом греши пред Богом; уз то у њему се појављује осећање жеље да свима опрашта, осећање лакоће, чистоте, необјашњиве радости, дубоког мира, жеља да све ради само у славу Божију, да омрзне и одстрани горду жељу да славу приписује себи. И обрнуто, недостојно покајање, после којег грехови остају,

изазива осећање незадовољства, оно на срце пада као дупло теже, као неко тешко, мутно, нејасно осећање горчине.

Запамти Д., покајање неће бити потпуно и корисно уколико у теби не буде постојала унутрашња чврста одлучност да се не враћаш греху који си исповедио. Ако за било који грех (пад) кажеш: “Опрости!” све ће ти бити опроштено, али ако тако кажеш, а онда се поново вратиш греху и не будеш се борио с њим, то значи да је твоје покајање лажно; то значи кајати се и остајати у греху. Сачувај, Господе!

Човек треба да спозна свој грех и да га омрзне, треба да уложи што је могуће више напора да се не враћа ранијим безакоњима.

Опроштај грехова јесте слобода од страсти, и онај ко их се није ослободио благодаћу још није добио опроштај. А да би човек добио опроштај од Бога треба да промени сав свој живот и да оставивши порок стално пребива у врлинама.

Покајање се не цени по количини времена, већ по расположењу душе. Онај ко мрзи грех одвраћа се од њега и брзо побеђује страсти у себи, међутим, често се дешава да исповедник не примећује свој духовни раст и да га то узнемирава, као што је на пример случај с тобом. Чини му се да стоји у месту, или чак да је постао гори него што је био: “један корак напред, два корака назад.” Не брини се, пријатељу мој, то ти се само чини, у ствари нема случаја да свака исповест не изврши у души промену на боље кад човек тежи ка благодати и кад има добру жељу да се поправи, да угуши грех у себи.

Човек не може себи правилно да суди, не може да зна да ли је постао бољи или гори. Само духовном оцу Господ открива истину, само он зна у каквом су стању душе његове деце. Обично повећана строгост према себи и појачан страх од греха у човеку стварају утисак да су се грехови умножили и да се духовно стање наводно није побољшало, већ да се погоршало. Осим тога, Господ често скрива од нас наше успехе да не бисмо пали у фарисејство, таштину и гордост.

Дешава се да иако је грех и остао честе исповести и причешћивање Светим Тајнама, су га пољуљали и знатно ослабили његов корен, уз то сама борба с грехом и патња због свести о својој греховности доносе души велику корист. Зато, немој да се плашиш, пријатељу мој, ако чак и сваког дана будеш падао... Устани што пре, кај се и храбро стој у подвигу, и Господ ће те наградити за стрпљење.

Покајање није само исповест у цркви, то је цео човеков живот у покајању, у покајничком осећању. До саме смрти морамо да чувамо ово осећање, стално умом морамо да будемо у паклу, то јест, да искрено сматрамо да смо достојни пакла, али не да очајавамо, већ да се уздамо у милосрђе Божије. Уколико човек изгуби ово осећање своје непотребности изгубиће благодат.

Грех на нама оставља такву мрљу која се не може опрати ничим осим искреног покајања и горких суза због њега. Онај ко не плаче због својих грехова плакаће због казне за грех и у овом и у будућем животу, зато је боље да овде отплачемо за своје грехове добровољно и претрпимо за њих него да тамо вечно плачемо у мукама.

Сваки грех се чини ради насладе и улази преко насладе, због тога се опроштај грехова даје кроз злопаћење и тугу, а грех се истерује горчином и сузама.

СУЗЕ

Сузе су поуздан знак да се човек кроз покајање рађа за нови, духовни живот. Међутим, ове сузе нису сузе које човек мора да исцеди из себе, које се појављују зато што се човек на њих приморава, већ су то сузе које је тешко зауставити и сакрити од туђег

погледа. Уколико човек није достигао такве сузе, то значи да он Божије дело дела само спољашњим човеком, а да је његов унутрашњи човек још увек јалов, зато што плод унутрашњег човека почиње сузама. Онај ко се препорађа за духовни живот плаче непрекидно дању и ноћу до две и више година. То је кад благодат дотакне срце и кад човек тежи ка благодати. Она се као нежна и брижна мајка час јави човеку, час се на неко време сакрије да би га научила свој духовној мудрости и учинила искусним и јаким у духовном животу, јер неискушаван човек није искусан.

Оваквим обилним сузама човек све више омива, чисти душу и затим наступа стање мира, блажено стање. Дух Свети се уселава у човека и руководи свим његовим поступцима.

Сваки човек који пребива с Богом такође има сузе: час кад је у умном созерцању, час кад чита Свето Писмо, час за време молитве, али су ове сузе умерене, радосне, сладосне. У том случају може се рећи да човек плаче због обиља среће.

Ево каквом покајању треба тежити. Сузе су нарочито корисне на исповести. Оне смекшавају окамењеност, отклањају главну препреку ка покајању – нашу себичност. Горди и самољубиви људи по правилу не плачу због својих грехова, већ плачу због увреде, али су такве сузе грешне. Не плачу они који окривљују друге и оправдавају себе.

Сузе се дају само смиреним грешницима. Не стидите се суза на исповести. Нека се душа што потпуније омива од греховне прљавшгине, само не заборављај да је туга због грехова корисна и спасоносна у случају да не прелази границе допустивог, а уколико постаје неумерена, како се каже, ако преврши меру, онда та туга прелази у погибелно осећање – очајање. Избави нас, Господе, од тога!

Корисно је да човек стално има осећање скрушености због грехова, али не смемо да заборавимо ни на милосрђе Божије. Господ опрашта сваком грешнику који се каје и прелази с пута нечастивости на пут побожности.

Уколико због душевне немоћи не можеш одмах да се препородиш и ако опет будеш грешио, не очајавај, већ поново и опет прибегавај тајни покајања.

Ма какав пад да се деси, одмах устани (кај се). Збаци са себе грех као праšину, као прљавшгину и настави да идеш уобичајеним путем с двоструком енергијом. Вежбај незлобивост, неосуђивање и друге хришћанске врлине.

Схимонах Никодим Атонски пише: „Да бисмо се гневили на демоне, а не на људе треба демонима да одговоримо: „Иако сам много грешан не желим да губим наду у спасење, јер се уздам у милосрђе Божије! Само сам Богу згрешио, пред Њим се и кајем. Само Он је мој Судија, а не ви, проклети демони. Шта вас брига за мене? Ви сте одступници од Бога и Он вас је одбацио, немате права да ме мучите, пошто сте сами осуђени на вечну погибел; не желим да знам за вас, проклетиње. Бог је моја сила, Бог је мој Спаситељ, сва моја нада је у Његову милост и све зависи од Његовог помиловања. Страху вашег нећу се уплашити, чак и ако бисте нашли хиљаду пута више грехова које сам починио, ни тада не бих примио очајање које ми нудите, надам се у неизрециву милост Божију, у молитве Мајке Божије, светих Анђела и угодника Божијих, које позивам у помоћ. Амин.“

ИСПОВЕСТ

Једно од главних дејстава покајања јесте исповест. Након што се грешник освести, попут Јеванђељског блудног сина, испита речи и савест, спозна своје грехове, обрати се

Богу са скрушеним и смиреним срцем, прекори, осуди и оплаче себе пред Њим, он мора искрено да исповеди своје грехове пред свештеником, да открије своје греховно стање.

Приликом приступања исповести треба испунити три услова:

Треба да се помириш са свима којима представљаш терет. Ако ниси стигао лично да се помириш, онда њима у мислима опрости од свег срца, оправдај их, а себе окриви. Кад се сретнеш с њима замоли их за опроштај и понашај се у складу са својим покајничким осећањем.

Треба имати скрушеност срца и смирење. Онај ко се каје и спољашње треба да покаже своје смирење, да клекне на колена.

Помоли се нерасејано.

Дакле, пре свега мораш да се помириш са свима који су ти тешки и којима си ти тежак. Можда ћеш рећи: “Зашто да идем да се мирим, ја се ни на кога не љутим. Ко се љути на мене нека моли за опроштај.” А зашто се љуте на тебе? Значи, нечим си их повредио! Хајде, провери своју савест! Уколико се испостави да ти је савест заиста чиста, да никога ничим ниси увредио ипак ради љубави према ближњем приђи и замоли за опроштај све оне који се гнев на тебе због зависти, због љубоморе или неког другог разлога. Јер, они су у великој опасности. У Јеванђељу се каже: “Сваки који се гњеви на брата свога ни за што, биће крив суду” (Мт. 5, 22). И ако не уложиш напор да се помире с тобом, испоставиће се да си и ти нарушио заповест Божију о љубави. Како ћеш прићи Чаши Живота?

Неки кажу: срамота је и понижење молити за опроштај. Срамота је завлачити руку у туђи џеп, а добро дело никад није срамота учинити. Овим човек показује своје смирење, а смирење и љубав су највеће врлине. У ономе ко се тога стиди, значи, још није нестала страст гордости, и он управо ње треба да се избави, треба силом воље да примора себе да моли за опроштај. Понекад људи постављају питање: “Оче, шта да радим кад не желе да се помире?”

Људи не желе да се помире само с онима који моле за опроштај, а истовремено оправдавају себе.

Људске душе се међусобно размеју, да тако кажем, без речи, срце срцу говори, тако да ако искрено праштамо, ако се не вређамо и ако за све кривимо само себе, а друге оправдавамо сигурно ће се с нама помирити чак и најнепомирљивији непријатељи.

Међутим, ако чак ни у таквим условима не желе да се помире онда “чините добро онима који вас мрзе” (Мт. 5, 44). Ако будемо чинили добро онима који нас вређају та милост ће нас више од свих других добродетели заштити на митарствима и на Страшном Суду.

Немојмо, друже мој, никога понижавати, ни пред ким се не узносимо, сећајмо се да смо гори од свих и зато на сваку прекорну реч искрено рецимо: „Опрости.“ Ова реч одагнава смућење од душе, гуши гнев, уништава размирице, чини да завлада мир, тако да зла сила нема могућности да нашкоди ономе ко од срца каже: “Крив сам, опрости ми.”

На исповести човек не треба да чека да му духовник поставља питања, већ сам треба да исповеда своје грехове, не стидећи се, не скривајући и не умањујући њихову важност. Уколико је исповест заједничка, човек треба све грехове које свештеник набраја, да доведе до свести и да их осети и да призна да је крив за све, јер ако неке грехове нисмо чинили делом, могли смо да их починимо речју или мишљу. Реч “грешан сам” треба изговорити с осећањем дубоког покајања, а не махинално.

Исповест је подвиг самопринуђивања. Многи не могу да избегну саблазан самооправдавања и на исповести често говоре духовнику: „Ето да сам згрешио - згрешио

сам, али тај и тај ме је приморао на грех...“ Нарочито кад се људи кају за свађу, гнев, раздражљивост, обавезно осуђују друге. Њих криве, а себе оправдавају. Овакво покајање је фалш, лажно, лукаво, лицемерно, мрско Богу. Оно је знак самољубља и одсуства личног дубоког покајања.

Понекад људи кажу:

“Оче, имам слабо памћење не могу да се сетим греха.”

Погледаш, млад, здрав, човек, а жали се на заборавност.

“Не,” кажем, “није ствар у памћењу.”

“Стварно, оче, ничег се не сећам.”

“Верујем, верујем! Али то није због тога што имаш лоше памћење, него зато што живиш непажљиво и расејано и не придајеш греховима озбиљан значај. Не задржаваш пажњу на греховима који имају озбиљан значај. Не задржаваш своју пажњу на гресима, не фиксираш их у сећању, зато их и заборављаш.”

Ето, и ти, Д., треба на то озбиљно да обратиш пажњу, код тебе такође постоји недостатак у том погледу.

Не заборављамо да седнемо за сто зато што хоћемо да једемо... Ако бисмо исто тако снажно жудели за небеском храном такође не бисмо заборавили своје грехове. Човек не седе за сто с цаком на леђима, у кожуку и рукавицама. Прво збаци терет, ослобађа га се, јер му он смета да једе. Тако и Небеском Трпезом нећемо моћи да се насладимо ако покајањем не збацимо са себе терет грехова. Душа се свакодневно оптерећује греховним теретом, сваког дана треба и да га збаци покајањем.

Исповедај се Богу пред својим крстићем. То је крајње неопходно ономе ко због животних услова не може често да се исповеда и причешћује. Господ прима и овакво покајање. Тако ћеш се навићи и запамтити своје грехове и пребиваћеш у сталном спасоносном покајању. Пример за ово јесте преподобна Марија Египатска.

Навика је друга човекова природа. Она, како се каже, улази у његово тело и крв и постаје неодвојива од човека, код њега се развија такозвани рефлекс. Човек многе ствари ради из навике не размишљајући: трепће, прави ритмичне покрете приликом кретања и сл.

Човекова навика да трепће чува рожњачу да се не осуши, навика да маше рукама приликом ходања помаже човеку да сачува равнотежу; тако је и у духовном животу, на пример преп. Макарије Египатски је стекао побожну навiku да све ствари закршта и да се пре почетка сваког посла крсти, тј. да ништа не почиње без благослова. Једном је демон смислио како да га искуша. “Сакрићу се,” мисли, “у умиваоник и натераћу га да заборави, он ће заборавити да закрсти умиваоник, а тада... ех, како ћу се нашалити с њим!” Тако је и учинио. Преп. Макарије прилази умиваонику, из навике га закршта и крсним знамењем запечаћује демона у умиваонику. Демона је опалило крсно знамење и он поче да преклиње преп. Макарија да га пусти.

Видиш, Д., како је за нас драгоцен побожна навика, и уопштено говорећи, човек треба тако да буде расположен да сматра да је боље да не греши него да пошто згреши исповеда грехове.

Ма како потпуна и искрена исповест била ипак ће на души још бити уочљиви трагови греховних мрља. Они ће се коначно изгладити тек онда када с радошћу од Бога примимо и епитимију (казну) за своје грехове. Међутим, ко се од нас радује патњама и болестима? Ретко ко! Дакле, из дана у дан, из године у годину грехови се таложе у души и од такве тежине бива тешко не само самом човеку, већ и духовном оцу. Демони нам обично сугеришу или да уопште не исповедамо грехове духовном оцу или да их исповедамо као да се то десило неком другом или да пребацујемо кривицу свог греха на

друге. Ето, посвађао сам се и изговорио много сувишних речи зато што су ме М. и П. извели из такта, навели су ме на то.

Исповест са самооправдањем је мрскост пред Богом! Где је скрушеност због грехова, где је самопонижење? Уместо њих присутна је осуда! Ранијим греховима додали смо нови грех... Помешали смо кашу с разбијеним стаклом (тајну очишћења с грехом осуђивања) и уместо оздрављења добили смо нове чиреве и душевне болести: помрачивање савести, стид и прекор, тежину на души.

Не! То није исповест. То је изопачавање свете Тајне. За човека ни у ком случају није корисно да се правда: уколико му је савест чиста, зашто да се брине, пре или касније Господ ће показати истину, оправдаће нас, а ако нас савест разобличава не смемо више да се правдамо, зато што се том греху додаје нови грех – лаж. Уколико нас савест или духовни отац разобличавају треба пажљиво да послушмо и да се поправимо. Треба да се заинтересујемо за спасење и тада ћемо без допунских помагала памтити своје грехове. Човек не заборавља оно што га занима.

Уколико путујеш возом и гледаш кроз прозор нећеш ништа пропустити. Свака ситница, свака црта ће остати у твом сећању и све ћеш моћи да испричаш другима детаљно. Ако гледаш кроз прозор незаинтересовано, очима које ништа не виде, уколико си обузет својим мислима, твоја прича о путовању ће бити сувопарна, кратка, у општим цртама, без детаља. А можда ћеш морати да кажеш чак и: “Ничега се не сећам! Све сам заборавио!” Ево тако бива и на исповести.

ДВА ИСПОВЕДНИКА

Стоји један исповедник на исповести и пред његовим мисаоним погледом протиче цео његов живот. Сећа се и каје: данас се успавао, устао је пола сата касније и није стигао да прочита јутарње молитве, чак је и крстић заборавио да целива... Кајем се, Господе, смилуј се и опрости! Јуче на путу, у брзини умало да преврнем колица с бебом и јако ударих старицу – кајем се, Господе! У току дана сам те и те људе увредио и наљутио речима и делима, хотимице и нехотице, у знању и незнању – кајем се, Господе! Вању сам неправедно казнио, а Оља је била неваљала и заслужила је казну, а ја је чак нисам ни опоменуо – кајем се. Господе, смилуј се и опрости итд. И што се више удубљује у свој живот његово срце постаје све скрушеније. Чини му се да је гори од разбојника, да је гори од блуднице. “Разбојник,” мисли он, “је крвљу платио свој грех, а ја живим у благостању, а дела ми нису ништа боља од његових. Час једног закачим речима горе него бодежом, час другог убодем као мачем. Разбојник је погубљивао само људска тела, а душе им је спасавао: умирали су као мученици, а ја... јадни људи! Колико их вређам! Час трпе од мене, час од овог-оног, исто тако неразумног као што сам ја... Човек и не жели да чини лоше, а оно само по себи тако испада кад заборави молитву и буде расејан. Ево, на пример, јучерашњи случај... Купио сам жени цвеће, хтео сам да јој честитам имендан, да је обрадујем. Одједном ми у сусрет долази Тања с непознатим младићем. Почех да се правим важан пред њом као дечарац, уделих јој много комплимената и утрпах букет... Јадна, како се збунила... Добро, пред собом могу да се оправдам тиме што је много добра учинила нашој породици и достојна је још веће пажње, а жени сам купио други букет. Али није ствар у томе! Зашто нисам био тактичан, опрезан, будан?... Дошла је, јадница, сва у сузама. Каже, вереник јој је направио сцену. Питао је: ко је то? И шта је то? Није знала шта да одговори...

И увек сам такав, чим направим и корак без молитве одмах је то саблазан за људе, било шта да кажем испада неспоразум... Тешко мени! О, Господе! Само се у Тебе надам! Помози ми да увек чувам молитву у уму. Учини да буде нерасејана, да ђаво не прави од мене своју играчку и да не прави своје сплетке људима преко мене, проклетог.

Господ није осудио блудницу, али су је сви други осудили и хтели да је каменују. Какву бруку је доживела! Какву срамоту, какво понижење! А ја?... Ох! Најнесрећније створење! Сматрају ме побожним човеком, наводе ме као пример за углед, а мене горе од неразумне животиње побеђује похот. Где је моје уздржање? Где је поштовање закона, уставних дана? Све је погажено грехом сладострашћа. Јадна супруго! Својом појудом вучем те у пакао... Моли се за мене, рођена, слаб сам... О, Господе, спаси нас – како год знаш!

Тешки, пригушени уздаси откидају се из његових груди... Све саме грешке, све сами грехови... Поштеди, Саздатељу милосрдни, помози да се поправам, јер без Тебе немам снаге ни да помислим нешто добро.

Стоји он тако и осећа искрену скрушеност у срцу. Не примећује како га притискају, гурају, како га газе... Потпуно се удубио у себе, у свој телесни омотач, како се каже, увукао се под кожу ради унутрашњег рада на својој души, на свом срцу, да би их што је могуће потпуније очистио. Из дубине срца вапије: “Спаситељу! Не долазим Ти зато што могу да Ти принесем чврсту, непоколебљиву веру, срце пуно наде и покорности. Не! Долазим зато што немам ништа, што сам постао убог и што бих желео да се поново обучем у одећу светлу, у одећу чистоте. Трпим хладноћу и жеђ, и само Ти можеш да ме наситиш хлебом живота и да ме напојиш извором живе воде. Господе, не остављај ме. Снаго моја! Похитај ми у помоћ!”

Стоји он као свећа пред Богом, каје се, осећа скрушеност, усрдно се моли жалећи што је служба брзо прошла. Желео би да продужи богослужење. Не жели да се растане од храма. Овде је тако лепо, лако и радосно! Овде осећа близину Бога, Мајке Божије и светаца, који га живим очима гледају с икона нежним и охрабрујућим погледом.

Овакво покајање увек бива плодотворно. Оно доноси много-много добрих плодова и исправљање живота. Човек све сигурније иде лествицом врлине и овакви мирјани достижу чистоту и светост живота као преподобни Јона и Васа Псково-Печерски и њима слични.

А други исповедник стоји на исповести и мучи се душом и телом. Он не зна шта је унутрашњи рад на себи. А зашто не зна? Па зато што не жели да зна! Зашто, каже, да се оптерећује сувишном бригом? Човек веселије живи кад не мисли о греховима (по његовом схватању). И сва његова брига на исповести се састоји од тога да одгурне од себе све и да сам комотно стоји, да се наслађује празним, греховним помислима, машгањима или је у мислима оптерећен стварима из земаљског живота, само не молитвом. Богослужење му тешко пада. Дошао је у храм да би се исповедио и причестио Светим Христовим Тајнама испуњавајући споља дуг православног хришћанина, а не због унутрашње жеље срца. Није навикао и тешко му је да стоји у цркви, ево га где ропће: “Зашто свештеник отеже и не почиње исповест? А што си ти прва стала? Дошла си последња! Мали, што ти овде стојиш? Ти немаш грехова!”

Шта ће овај јадни човек добити од исповести? Ако не осети скрушеност срца због својих грехова испуниће само обред, али ће као и раније бити далеко од покајања и из храма ће отићи с истим оним тешким хаотичним осећањем с којим је дошао у храм: остаће необновљен и неисцељен.

Искрено кажем, Д., жао ми је оваквих људи као што је човеку жао потпуно слепих људи. Међутим, телесно слепило је пролазно, као што је пролазан наш живот на земљи и зато није толико страшно и опасно као духовно слепило које заувек упропаштава душу.

УНУТРАШЊИ ЖИВОТ

Унутрашњи живот је темељ над темељима православне вере и он мора бити саставни део живота православног хришћанина. Уколико не будемо бдели над собом, над својим срцем, над својим разумом и помислима нећемо се спасити. Морамо да пазимо да све наклоности нашег срца буду усмерене на прослављање Господа и да наше мисли буду усмерене само према Њему.

Кроз самоспознају и бдење над собом добијамо благодат и силу за стицање бесмртног живота.

Понекад гледаш човека – наизглед се ни по чему не разликује од других, а по унутрашњем животу је велик пред Богом и често чини велика дела добродетељи.

Без унутрашњег живота, без бдења над собом човек лако пада у грешке и безакоња, зато треба да се трудимо да нашим спољашњим, вањским понашањем управља унутрашње расположење срца. Уколико човеков спољашњи живот преовладава над унутрашњим, уколико је он заокупљен само земаљским предметима и не стара се о духовним, тј. о свом спасењу, пре или касније осетиће незадовољство животом, празнину, мрак, и то ће га неизбежно одвести у чамотињу, па чак и у очајање.

Да, страшно је живети без Бога, другим речима, без унутрашњег живота овакав човек се никад неће насладити миром и духовном радошћу, радошћу по Богу у овдашњем земаљском животу, а још мање у животу будућег века.

Труди се, пријатељу мој, да унутрашњем животу даш првостепени значај. Немој мислити да је он могућ само за поједина лица. Он је прихватљив за све људе било ког звања, било ког стања, који живе у било које време, који обављају било коју дужност, било који посао, па чак и најтежи. Нема разлога због којег човек не би могао да уђе у себе и да прати сваки покрет срца, сваку помисао. Не може само онај ко не жели да се бави унутрашњим животом, ко више жели да се бави собом него Господом. Међутим, у души која је заокупљена само собом, само спољашњим животом не може да пребива благодат.

Моли, пријатељу мој, Господа нашег Исуса Христа, да ти дарује ону чисту светлост самоспознаје која би те научила да се никад не одвајаш од Господа. Кад окусиш сладост унутрашњег живота више нико и ништа неће моћи да те спречи у побожности. Господ онеме ко се бави самосозерцањем дарује такву способност да може истовремено и да се моли и да обавља најкомпликованији и најтежи посао. Ево, на пример, уметник, музичар, скулптор, па чак и писац могу истовремено унутрашње да се моле и да се баве својим послом, и још да учествују у разговору.

Многима то изгледа недостижно, немогуће, али у стварности тако јесте. Ови људи стално окушају сладост беседе с Господом, насићени су и обилују духовном радошћу. И ти тежи ка томе.

УГЛЕДАЊЕ НА ИСУСА ХРИСТА

У свим животним приликама труди се да се угледаш на Господа Исуса Христа. Уђи у себе и угледај се на Божански пример, поступај онако како би у том случају поступио Христос. У свим речима и делима угледај се на Њега. А да би знао речи и дела Исуса

Христа марљиво проучавај Свето Писмо и чешће иди у цркву. Нема ниједног дела из Његовог живота које не би представљало пример на који треба да се угледамо.

Исус Христос је савршени узор, и људи никад неће моћи да достигну такво савршенство, али је наш задатак да се угледамо на Њега колико имамо снаге и могућности и да будемо Његови истински следбеници. Без благодати Божије својим силама не можемо то да чинимо, зато усрдно моли Господа да ти да благодат Светог Духа.

Саветујем ти, чедо моје, да све чиниш опрезно, без журбе, зато што журба причињава велику штету унутрашњем духу. Немој се трудити да се истакнеш духовно-моралним подвизима да би те људи знали и да би се одушевљавали твојим делима, другим речима, ради прослављања свог имена.

ПРИЧЕШЋИВАЊЕ СВЕТИМ ТАЈНАМА

У тајни причешћивања ми под видом хлеба (просфоре) и вина окушамо истинско Тело и Крв Христа и тако се с Њим сједињујемо. За тајну Причешћа човек треба да се припрема молитвом, постом и покајањем. Ова тајна се врши у храму за време Литургије. Болесници могу да се причешћују код куће. Свештеник доноси Свете Дарове у дароносици. За време причешћивања Светим Тајнама човек треба да има побожна осећања: трепет и страх Божји. Међутим, понекад бивамо хладни и расејани и многи због тога падају у унијије. Не треба падати у унијије. Човек треба да се смири и да сматра да је заслужио овакво стање. Реци себи: “Што сам заслужио то сам и добио! Због мојих грехова Господ ми не даје радост; слава Господу за све!” Издржи то са стрпљењем и не очајавај, већ се труди да се поправиш.

Неке људе побожне и ревносне у духовном животу Господ испитује: не даје им радост – и за то благодари Богу. Господ боље од нас зна шта нам је на корист: једнима шаље радости и утехе како би их укрепио и охрабрио, а другима то не даје зато што они у сваком стању треба да Га воле подједнако и проверава да ли су такви. Треће лишава утехе због грехова. У сваком случају не треба падати у унијије.

Немој сматрати да те је Господ одбацио чак и ако не осећаш жељу да Му служиш, али се увек труди да Му угодиш с подједнаком силом. Не бави се собом више него делима Божјим, препусти Му се, и у томе ћеш наћи радост и блаженство.

Кад се човек немарно односи према делу свог спасења, кад у себи оставља угодно месташце за себе од причешћивања Светим Тајнама добија више слабости него оздрављења. Ако после Причешћа будеш бдео над собом, над својим склоностима и ако их будеш употребио на угађање Богу, сачуваћеш се у побожности и радосном осећању које си добио причестивши се.

Да би служио Господу човек треба да има чисто срце, савршено и покорно свим Његовим делима, зато се немој чудити кад те Он испитује, поучава и учи да будеш савршенији.

Неки се гаде да се причесте после болесних и старих људи, плаше се да ће се разболети. Пази, Д., чувај се ове гадљивости, то је веома велики грех. Свештеници у парохијама где нема ђакона и ђакони у другим парохијама и манастирима употребљавају преостале Свете Дарове и живе у добром здрављу до дубоке старости. Гадљивост показује да човек има слабу веру. Треба да се моли Богу да Господ у њему умножи и укрепи веру.

Тешко је човеку да гледа како се неке болесне старице и душевни болесници из све снаге труде да заједно с децом први приђу Чаши Живота. Гурају се без свештеног страха, причешћују се без страха Божијег...

Душевни болесници често представљају саблазан за друге. Они неке људе плаше и има случајева када се човек спремао да се причести, али због њих није пришао Чаши. Ово се односи и на друге болеснике, нарочито веома старе. Благоразуман и благочестив старац и старица, ако осећају да им је лоше, седе мирно негде са стране, моле се са свештеним страхом, а Чаши прилазе последњи, кад у цркви може слободно да се прође. Ето, то је побожност. И сам стиче велику корист за душу и тело, и друге не смућује. Тако и ти, чедо моје, чини, тако се стиче смирење, страх Божји и благочестивост.

ПЛОДОВИ ПОКАЈАЊА

Једном приликом долази код мене једно духовно чедо и каже:

“Оче, да ли могу да молим Бога да ми да смрт?”

“Шта се десило?” питам.

“Страшно ми је тешко да живим... За све ћу морати да одговарам, за сваки корак, за сваки поглед, за сваку реч. Боље ми је да сад умрем, јер ћу до старости накупити много грехова.”

“А ти немој да их слажеш у кофер. Корак, поглед, празна реч – нису смртни грехови. Они су страшни само за оне који на њих не обраћају пажњу, који их не признају за грехове, не кају се и не поправљају се, а ти одмах моли Бога за опроштај пред својим крстићем као што је чинила преп. Марија Египатска, а затим се покај пред духовним оцем и потруди се да се поправиш, па од ових грехова неће остати ни трага. Сад би за тебе страшније било да умреш него да живиш зато што си дошла до покајања, али у теби још нема плодова покајања. А да се човек не би плашио да умре треба да стекне плодове покајања.

Лако је умрети. Малодушни људи чак живот завршавају самоубиством. То су они који не желе да се боре с тешкоћама, али овакви су достојни сажаљења, па чак и презира. За такве се Света Црква не моли. Ко нам је дао право да располажемо својом судбином? Нисмо се родили по својој вољи, и не треба ни да умремо по својој вољи! Дрскост је молити Бога за смрт! То је очигледан доказ да не желимо да живимо по вољи Божијој. Је ли ти јасно?”

“Јасно ми је, оче, а шта су то плодови достојни покајања.”

“Плодови достојни покајања јесу хришћанске врлине и добра дела. У Јеванђељу се много пише о плодовима покајања. Ево, на пример, апостол и јеванђелиста Лука пише: “Родите, дакле, плодове достојне покајања” (Лк. 3, 8), а затим објашњава: “Који има двије хаљине нека даде ономе који нема; и који има хране нека чини исто тако” (Лк. 3, 11).

А ево још духовних плодова: “Обуците се, дакле, као избраници Божији, свети и љубљени, у милосрђе, доброту, смиреноумље, кротост, дуготрпељивост” (Кол. 3, 12-14). Основни плод покајања је љубав (Јн. 15, 2-16).

Апостол Павле каже: “Ако раздам све имање своје, и ако предам тијело своје да се сажеже, а љубави немам, ништа ми не користи” (1 Кор. 13, 3-8).

“Тако чините (тј. донесите достојне плодове покајања) тим прије што знате вријеме, да је већ час да устанемо од сна” (Рим. 13, 11).

Плодови покајања проистичу из истинског покајања. А истинско покајање значи искрену нелицемерну скрушеност због грехова. У Светом Писму се наводе конкретни примери истинског покајања које доноси достојне плодове. Ево на пример, какав је плод покајања донео Закхеј, неправедни скупљач пореза? Поделио је половину имања и још је више вратио онима којима је узео сувише.

Преп. Марија Египатска је у младости водила порочан живот. Какав плод покајања је донела? Отишла је у пустињу и почела да живи целомудрено.

Тако и ми треба да чинимо. На пример, обузима нас гордост и таштина. Молимо Бога да нам подари смирење. А како практично да прерадимо своју греховну природу? Треба да будемо претопљени у огњу клевете, сплетки, подсмеха, разноразних понижења и увреда од стране свих људи, па чак и од најближих рођака – Господ нам шаље оно за шта Га молимо, зато што када молимо од Бога смирење то значи да молимо да нам пошаље људе који би нас смирили. И ако добродушно, без роптања, без озлојеђености и раздражљивости то примамо и ако радосно благодаримо Богу за све то, молимо се за оне који су нас увредили и не мењамо своје добро расположење према њима то значи да доносимо плодове истинског покајања.

ДОБРЕ НАМЕРЕ

Да покајање не би било формално, спољашње, јалово, човек треба да се моли за непријатеље, да свима и увек чини само добро, чак и ако је то на његову штету; да даје милостињу кад је то могуће. Добро је ако човек даје милостињу од сувишка, а још је боље и узвишеније да кад је у оскудици.

Господ не гледа толико на дела људи колико на њихове намере. Постоји следећа прича. Кад је Исус Христос био дечак правео је птичице и почео да их боји. Једна птичица помисли:

„Јаој, жута боја..., нећу жути, хоћу црвену!“ Видиш? То је својевоља! А Господ јој ништа није дао због тврдоглавости, никакву боју, па је остала сивкаста. И у току неколико генерација ове птичице су биле сивкасте. А кад је Господ Исус Христос разапет, иста оваква птичица је слетела на Крст и размишљала: „Моји прародитељи су били тврдоглави, и ја сам тврдоглава, и сви смо увредили Господа, а Он сада за нас страда. Помоћи ћу Му! Извадићу клинове и Он ће нам опростити. И почела је да кљуца...“ Кљуц-кљуц, кљуц-кљуц, кљуц-кљуц, кљуца... Али шта може да учини! Зар је могла да извади клин? Ова птичица је веома мала, мања је од врапца. Али, кључала је тако, кључала клин и затим се сетила своје дечице, да су гладна, да желе да једу и брже је полетела код њих. Долетела је, а они сви у исти глас повикаше: „Мамице, мамиче, како си лепа!“ „О чему се ради?“ упита. „Црвене су ти груди.“ „А! То је крв Господња.“ „И ми желимо да будемо исти такви!“

Она приви на груди свако птиче, и тако су све генерације добиле црвене груди. Од тада се ова птичица зове малиновка.

Видиш, Господ прима добре намере и због њих опрашта грехове. Својевоља је, - ух, јако велики грех! За монахе је то најтежи грех. То значи да нема послушања, нарушава се монашки завет, и мирјани треба да се повинују Господу, чак и птице и животиње се повинују Богу.

Господ је опростио птичици због њене добре намере. Она није извадила клинове, али је то веома желела и Господ је њену намеру примио као само дело.

Тако и ми, пријатељу мој Д., треба да тежимо ка добру, ка добрим жељама, намерама, делима, речима, помислима и да сва наша осећања буду усмерена на угађање Богу и ближњима. Ако се будеш вежбао у незлобивости и приморавао себе на свако добро Господ и Мати Божија са свим свецима похитаће ти у помоћ у овој доброј намери.

Мир ти и Божији благослов!

Душекорисне поуке онима који траже спасење

РАЗМИШЉАЊЕ

Ми хришћани треба да чувамо свету непорочност у свему: у делима, речима, помислима, и своје тело морамо да чувамо у чистоти и непорочности. Наша душа је предвиђена да буде невеста Христова и станиште Божије, зато морамо да је држимо у чистоти. Човек што пре треба да је очисти од страсти, од грехова, да би достигао циљ и назначење хришћанина – стицање Духа Светог.

Док нам је душа прљава не може да буде невеста Христова и храм Духа Светог. То је јасно као сунчев дан. Какве везе тама може имати са светлошћу? А да бисмо се просветили и стали на пут врлина потребан је нагли заокрет... Потребно је нешто као експлозија атомске бомбе у души! А ти знаш какво дејство има атомска бомба? Она све око себе претвара у пепео, ништа не остаје, никакви трагови, чак ни од камена и метала... Управо овакво дејство у души мора да изврши наше покајање. Оно мора бити толико искрено, толико ватрено, мора да се приноси с таквом скрушеноћу срца, с таквим страхом Божјим и вапајем упућеним Богу за помиловање, да у души не сме да остане ништа прљава, недостојно, греховно, мора да се појави само ватрено стремљење ка Богу.

Човек треба јако-јако да се замисли над собом... Непријатељ наше душе се ничега не боји толико као нашег размишљања о себи, зато што то доводи до исправљања живота. Човек потпуно јасно мора да размисли о томе да свакога дана све ближе и ближе прилазимо смрти, суду и вечности. Нико не зна дан своје смрти. Смрт може да нас задеси изненада, још данас, ево сад, овог трена... Шта онда? Ах, друже мој, страшно је кад човек помисли, кад добро размисли о томе...

Живот није играчка! Играчка се може заменити, а живот нам се даје једном. Сваког трена, дан за даном јури у вечност, и прошлост не можемо да вратимо. С каквим опрезом треба да проживимо свој век да касније не бисмо морали да жалимо због тога како смо живели, да не бисмо морали да се кајемо за своја дела с оне стране гроба... Овакво касно покајање само повећава страдање и муку.

ОДЕЋА ДУШЕ

Сви православни хришћани се на крштењу облаче у нову, чисту, светлу, свету и непорочну Божанствену ризу. Међутим, невоља је у томе што својим страстима и пороцима прљамо, скрнавимо одећу своје душе и самим тим лишавамо себе права на вечно блаженство. Много грешимо пред Господом. Каквих све у нама прљавштина греховних има! И спољашње грешимо, и унутрашње грешимо: лењи смо, сластољубиви, каприциозни, кокетирамо, волимо луксуз и раскош – вино, грешне забаве, празнословимо, говоримо зло, осуђујемо, лажемо, клевећемо, а понекад и псујемо.

Душа и срце су нам заражени самољубљем, честољубљем, користољубљем, завишћу, мржњом, злурадошћу и другим безбројним гресима и пороцима.

Како ћемо изаћи пред Господа у Царству Небеском у тако прљавој, смрдљивој и одвратној одећи? Како ћемо тако прљави доћи тамо где су само светиња, светлост, слава, лепота, весеље и вечно ликовање оних који празнују?.. Нико нас такве тамо неће пустити док се не очистимо тајном покајања и док се не обучемо у најбољу одећу хришћанских врлина – у одећу светости, чистоте и невиности.

ДУГОТРПЉЕЊЕ БОЖИЈЕ

Када би Господ био само правичан он би грешника погубио одмах, за време самог греха, међутим, Господ је пун љубави, Он је због Свог човекољубља и милосрђа милостив према грешнику, дуго трпи и чека његово обраћење, чека покајање, чека исправљење. Дуго-дуго трпи Господ, међутим, уколико окорели грешник упорно не жели да се покаје и поправи, очекује га страшна казна Божија. Има много грешника које Он заувек одбацује.

Ови људи често живе у потпуном благостању, радују се, веселе се и не подозревају, а још чешће не желе ни да знају да је њихово благостање знак вечне одбачености. Нема ничег страшнијег од благостања грешника. Најнесрећнији човек је онај који не осећа како је опасно то што иде ивицом провалије и онај ко одбацује или одлаже своје покајање. Многи мисле, а неки и отворено говоре: “Кад остаримо покајаћемо се, а док смо млади, зар нам је до тога?” Међутим, ко може бити сигуран да ће доживети старост? Уз то, ко може да тврди да ће у старости бити мудрији него сад? Зар неће и онда по навици одбацивати покајање? Искуство нам показује да нас позне године не чине мудрима, већ само искуснијима у животу. Да ли ће Господу бити пријатно покајање када грешник својим делима и целим животом као да каже: “На, ето Ти, Боже оно што мени више не ваља. Сад сам стар и слаб, и обраћам Ти се зато што морам.”

Али да ли ће Господ примити такву жртву ако се човек целог свог живота удаљавао од Њега и ако је дошао до покајања тек онда када више нема ни снаге ни начина да служи Богу, кад више не може да Му принесе плодове покајања? Господ је милостив, али је и праведан. Онога ко остаје непоправљив кажњава изненадном смрћу тако да у вечни живот грешник прелази неприпремљен и неочишћен. Загробна судбина оваквог непокајаног грешника је неописива, страшна и неутешна. Он ће се вечно мучити с другим грешницима и дим њиховог мучења ће се дизати до неба.

Трпи Господ... дуго трпи и чека да се грешник обрати покајању или да испуни меру безакоња и грехова својих, као што је Свети Анђео рекао апостолу Јовану Богослову: “Вријеме је близу, ко чини неправду нека још чини неправду, и нечисти нека се још прља...” (Апок. 22, 10-11), и тада ће лакше бити незнабошцима, “лакше ће бити земљи содомској и гоморској у дан Суда” (Мт. 10, 15) него непокајаним грешницима.

Свети апостол Павле је имао виђење како су се на грешне људе Господу жалила и небеска светила, и океан, и земља, спремна да прогута живе грешнике: он је чуо њихове жељаје и молбу да им Господ заповеди да униште грешнике, али им је Господ одговорио: „Чекам покајање!“

КАКАВ СИ, ГОСПОДЕ!

Пријатељу мој, Д., док читам ове редове срце ми трепери од умиљења, сузе ми и нехотице навиру на очи... Какав је наш Господ!.. Како је милостив! Како је пун љубави! Људски ум не може да замисли и да појми дубину Његовог савршенства! Он је непојаман!

Ево, грешник се освестио и спознао је своју греховност, плаче, рида у дубокој патњи и вапије:

“Господе! Како сам гадан пред Тобом! Како сам јадан, убог, грешан, немоћан, одвратан, мрзак!.. Не могу да издржим! Падам!.. Пропадам!.. Господе, спаси ме!.. Владичице!..”

Јадни грешник у очајању крши руке бије се у груди...

А Господ му већ пружа руке, с нежном Очинском љубављу грли грешника и теши га. У срцу грешника завладавају мир, тишина, спокој и неизрецива радост. Он осећа да му је Господ опростио и у изнемоглости пада пред ноге свог Спаситеља, у трепетном осећању целог себе предаје Његовој светој вољи.

Спаситељ по Свом милосрђу, свепрашњају и љубави увек куца на врата грешниковог срца и позива га на покајање да би спасио душу и дао јој живот и радост у општењу са Собом. Осењивање Духа Божијег најчешће нас обузима кад осећамо скрушеност због својих грехова, међутим, то се дешава и у друго време када је не очекујемо и не спремамо се за то.

Када спознаш колико је добар, колико је милосрдан Господ постаје ти јасно због чега се очајање сматра смртним, тј. веома тешким грехом. Ма како многобројни били човекови грехови, и ма како били тешки његови злочини безгранично милосрђе Божије их све покрива ако се човек каје, ако осећа скрушеност и искрено жели да се поправи. Грехови, ма како тешки и многобројни били имају границу, имају ограничење, а милосрђе Божије нема граница и ограничења, оно је бескрајно, безгранично. И кад човек мисли да му Бог неће опростити грехове и када губи наду у своје спасење тада он као да помишља хулу на Бога, умањује Његово достојанство, срозава Га у свом поимању, одгурује од себе милосрђе Божије, одгурује од себе спасење и на тај начин сам себе упропаштава.

Слава Господу Богу што нам је дао покајање! Покајањем ћемо се сви без изузетка спасити. Неће се спасити само они који не желе да се кају и не желе да се поправе.

ПОКАЈАЊЕ

Колико је Бог милосрдан и препун љубави! Он је спреман све и свима да опрости и стрпљиво чека наше обраћење, наше искрено покајање. Не чека количину нашег обраћења, већ наше искрено покајање. Не упропаштава нас број грехова и њихова тежина, већ наш непокајан живот. Упропаштава нас то што одлажемо своје покајање, да тако кажем, одуговлачимо. Управо се због тога Господ гневи на нас. Св. апостол Павле пише: “Својом упорношћу и непокајаним срцем сабираш себи гњев за дан гњева и откривања праведнога суда Бога, Који ће дати свакоме по дјелима његовим”(Рим. 2, 5-6).

Господ свакога жели да спаси и да свима дарује вечно блаженство, а ми смо тврдоглави, заглибљујемо се у својим гресима и на покајање гледамо кроз прсте. Зла сила нас на разне начине одвлачи од покајања, али се најчешће покајање одлаже због немара и лажног стида. А отворено говорећи човек треба да се стиди и да се боји да не згреши, а кад је грех већ почињен треба га открити и признати, зато што ће се грех пре или касније открити, ако не у овом животу, онда у будућем, и тада ће човеку бити страшно и биће га срамота не толико због греха колико због неразумне стидљивости.

Бити грешник јесте свеопшта несрећа. Нема ниједног човека без греха. Само је Бог безгрешан. Ако човек не греши делом - греши речју, ако не речју, а оно помишљу. Ми се зачињемо у безакоњима и рађамо се у гресима тако да смо у самој својој природи развраћени, и зато смо слаби, немоћни страсни, спотичемо се о свако зло, о сваки грех, и не треба да се стидимо да се кајемо.

Има хришћана који се не кају и не причешћују због другог разлога. Они су заборавили на милосрђе Божије и о покајању расуђују људским судом. Веле: „Ја сам тако велики грешник да ми Господ нипошто неће опростити.“ То је већ очајање – смртни грех. Никад не треба заборавити да нема неопростивог греха осим непокајаног, односно да нема греха који Господ не би опростио ако се човек за њега каје.

Најстрашније је кад људи немају потребу за покајањем умисливши да су праведни и да ће се спасити без покајања. Ма како праведно и свето да живимо не можемо да уопште не грешимо док живимо у телу и зато никад не треба да нас напушта покајничко расположење. Својим умом увек треба да држимо себе у паклу, тј. треба искрено да сматрамо да смо најгори и да заслужујемо пакао, само не треба да очајавамо.

Господ не улази у човеково срце све док се оно у потпуности не очисти покајањем. И само кад човек призна своја безакоња, макар и за мале грехове, кад осуди себе и кад с најдубљом скрушеношћу срца заувек остави своје грехове и истовремено почне себе да сматра великим грешником, тек онда ће Господ посетити његово срце и испунити га миром, радошћу и љубављу.

Обично се човек труди да умањи свој грех и да га прикаже као грех који заслужује мању осуду него што то у ствари јесте и тако чини штету својој души. Јер грех је једини узрок који нас одваја од Бога и заклања од нас Његову љубав. Значи, да бисмо се приближили Богу не смемо у својој уобразиљи да умањујемо грех и његово погубно дејство, већ обрнуто, треба да га прикажемо у најцрњим бојама. Треба да знамо да сваки грех, како велики тако и мали, води ка вечној погибелји. У суштини то тако и јесте.

Грех је мрскост пред лицем Бога, и Господ се окреће од свакога ко чини грех. Господ и од нас хришћана захтева да будемо свети, да живимо свето, угледајући се на Њега у свему. А ми се задовољавамо животом који је слободан од грубих престапа, од највећих смртних грехова, а на друге ни не обраћамо пажњу. Господ од нас чека покајање. Кренимо, пријатељу мој, на Његов позив.

Покајање је основа нашег спасења, зато не смемо да га занемарујемо. Света тајна покајања је купељ у којој се грешник омива за небо. На крштењу се рађамо водом и Духом Светим, а у покајању се препорађамо сузама и Духом Светим.

Покајање је окретање ка најбољем, то је почетак светог и непорочног живота. У ономе у коме постоји вера и истинско, искрено покајање, значи да постоји и решеност да остави грех, на њему пребива благодат Господа нашег Исуса Христа, која омива грехове преко духовних пастира.

Преп. Јефрем Сирин каже: “Покајање је велики огањ који прима у себе бакар и претвара га у злато, узима олово и враћа сребро.”

Ради подражавања и појачавања овог осећања Црква пружа руку помоћи, усмерава човека на пут тајне очишћења од сопствених грехова. Ова тајна одсеца од човека његов греховни део душе. Овом тајном се уништава прошлост и зато се њоме уништава оно што је за човека горе од самог греха – уништава се очајање.

Дакле, милостиви Господ опрашта сваки грех, зато не треба падати у очај, не треба човек да се стиди да призна своје грехове и не треба да их умањује, већ са сузама треба да се покаје и Господ ће их опростити.

Онај ко жели да приступи тајни покајања и тајни Причешћа припрема се говјенијем, тј. молитвом и постом. Кајање за грехове он изражава са страхом пред свештеником усмено или пише на папиру уколико је исповедник глувонем или због других разлога. Кроз свештеника исповедник добија опроштај грехова. Понекад му свештеник даје епитимију, тј. казну за велики грех.

Најважнији моменат тајне јесте када свештеник чита разрешну молитву, када епитрахил ставља на главу покајника.

Сви ми желимо да се спасемо, али мало ко размишља и заиста се брине за своје спасење. Сви желимо да будемо у Рају, а тешко нам је да се трудимо и да донесемо добре плодове ради свог спасења. Управо зато дело спасења не напредује. Мало ко брзо духовно

расте, жеља за спасењем код многих и остаје само жеља, на речима... А Господу нису потребне речи, већ дела!

Свако зна да само узак, трновит и страдални пут води ка спасењу, а широк и простран пут угађања својим греховним жељама води у погибел. Међутим, због свог немара људи на то заборављају. Грех је слadak и привлачан и готово сви му се радо предају без размишљања, без расуђивања, не желе да размисле о последицама греха, а свако од нас зна какве су ужасне последице грехова у овом животу: болести, патње, најразноврсније напасти. А у будућем, загробном животу душа се због греха налази у паклу.

ВАЗДУШНА МИТАРСТВА

Преподобни Василије Нови је имао келејницу Теодору. И кад је она умрла његов ученик Григорије је пожелео да сазна каква је Теодорина судбина на оном свету. Усрдно се помолио Богу и легао је да спава. У сну му се јавила преподобна Теодора и детаљно испричала како је пролазила кроз ваздушна митарства. Можда си и ти о томе читао, али ћу те још једном укратко подсетити, и мени самом је корисно да се тога сетим.

Из дела светих отаца ти је познато да ваздушни простор испуњавају зли духови, демони. И кад се након човекове смрти душа уздиже ка Богу она на свом путу среће мноштво демона који је муче због грехова. Они показују хартије на којима су написани сви велики и мали човекови грехови које није исповедио духовном оцу. Дешава се да је човек згрешио из незнања, тј. није знао да је то грех, а демони свеједно захтевају одговор, као неки откуп за грех. А чиме душа може да се искупи? Добрим делима! Демонима, наравно, нису потребна добра дела и они од злобе шкргућу зубима када се душа од њих искупљује. Они би с радошћу бацили душу у пакао, али је Анђели чувају и само ако душа нема чиме да се искупи, ако нема добрих дела, Анђели одлазе и душа остаје у власти демона.

Преп. Теодора је живела побожно, али је из лажног стида од свог духовног оца преп. Василија сакрила грех младости – блудни грех. И да јој преп. Василије није помогао (у откуп је демонима дао своја добра дела у виду врећице са златом) да се искупи од демона чак и тако побожна душа би била бачена у пакао због непокајаног греха.

Ево кроз која митарства је пролазила преп. Теодора и какви се грехови на њима испитују:

1. На првом митарству испитују се људски грехови учињени РЕЧЈУ, као што су: празнословље, подсмевања, светогрђе, певање непристојних песама, безбројни усклици, смех и томе слично. Човек углавном не сматра да су ови грехови битни, не каје се за њих пред Богом и не исповеда их духовном оцу и због тога су они тако опасни.

2. На другом митарству ЛАЖИ испитује се свака лаж, преступање заклетве, узалудно призивање имена Божијег, неиспуњавање обећања датих Богу, скривање грехова пред духовником на исповести.

3. На трећем митарству КЛЕВЕТЕ испитује се клевета против ближњег, осуђивање, понижавање других.

4. На четвртм митарству СТОМАКОУГАЂАЊА испитују се: преједање, пијанство, преурањено и тајно једење без молитве, непоштовање постова, сластољубље, преједање, гортанобесије (човек воли да поједе и мало, али да је укусно), чревобесије (човек воли да поједе макар и да није укусно, али што више, до преједања), тј. сви облици угађања стомаку.

5. На петом митарству ЛЕЊОСТИ испитују се сви дани и часови проведени у лењости, нераду у односу на служење Богу, унинију; испитују се џабалебароши, који не желе сами да раде, као и најамници који добијају плату, али свој посао обављају немарно.

6. На шестом митарству КРАЂЕ испитују се пљачка и крађа сваке врсте: и груби и наизглед лепо, јавни и тајни.

7. На седмом митарству СРЕБРОЉУБЉА испитују се пристрасност према новцу и шкртост.

8. На осмом митарству ЗЕЛЕНАШТВА испитују се зеленаши, они који дају новац под камату и они који присвајају туђе.

9. На деветом митарству НЕПРАВДЕ испитују се неправедне судије, који се на судовима поводе за пристрасношћу или митом, који оправдавају кривце и осуђују невине; овде се разматрају лажне ваге и мере продаваца и друге неправде.

10. На десетом митарству ЗАВИСТИ испитују се сви они који се предају овој погубној страсти и њеним последицама.

11. На једанаестом митарству ГОРДОСТИ испитују се: гордост, таштина, уображеност, презир према другима, хвалисање, непоштовање родитеља, духовних и грађанских власти у довољној мери и непослушање према њима.

12. На дванаестом митарству испитују се ГНЕВ и ЈАРОСТ.

13. На тринаестом митарству испитује се ЗЛОПАМТИВОСТ.

14. На четрнаестом митарству УБИСТВА не испитују се само разбојништво и убиство, већ и свако ударање, шамарање и гурање.

15. На петнаестом митарству ЧАРОБЊАШТВА испитују се: врачање, бајање, прављење отрова, чарање и чаробњачко призивање демона.

16. На шеснаестом, БЛУДНОМ митарству испитују се блудне радње у свим облицима, тј. блудни грех лица која нису везана браком. Такође се испитују: маштања о блудном греху, пристанак на грех, наслађивање грехом, сладострасно гледање, нечисти додири и пипања.

17. На седамнаестом митарству ПРЕЉУБЕ испитују се блудни грехови лица која живе у браку, али нису сачувала супружанску верност и брачну постељу; овде се страшно испитују силовања и блудна насиља, као и блудни падови лица, која су посвећена Богу и нарушила завет целомудрености и девствености.

18. На седамнаестом, СОДОМСКОМ митарству испитују се противприродни грехови, инцести и друга прљава дела која се врше тајно, којих је срамота и страшно чак и сетити се.

19. На деветнаестом митарству ЈЕРЕСИ испитују се: неправилно мудровање о вери, одступништво од православне вере, богохулство и томе слична сагрешења.

20. На двадесетом митарству НЕМИЛОСРДНОСТИ испитују се: немилосрдност, мржња и суровост.

Ако је неко учинио и мноштво подвига, сачувао чистоту девствености, изнурио тело уздржавањем, али је био немилосрдан, он с овог митарства бива бачен у паклени бездан.

ПРАЗНОСЛОВЉЕ

Дакле, пријатељу мој, Д., замолимо све људе за опроштај и покајмо се. Ватрено, искрено се покајмо да бисмо збацили са себе греховни терет, јер човеку понекад бива страшно...

Никад се ниси замишљао над тим: а шта ако Христос изненада данас дође да нам суди? А шта ако данас умрем? Шта онда? Како ћу се оправдати на Страшном Суду? Како ћу проћи кроз митарства?... Ја често размишљам о томе. Јер у суштини, нема греха за који нећемо морати да одговарамо на митарствима, ма како неважан нам изгледао. Ево, на пример, празнословље! Ко озбиљно празан разговор сматра грехом! Тако смо навикли да много причамо без потребе и користи, да чак нисмо ни свесни својих речи и мислимо: “Па, није важно! То није велик грех!” А неки никако не могу да се сложе с тим да је грешно говорити чак и обичне речи, које нису рђаве. Међутим, Господ Исус Христос је недвосмислено рекао: “За сваку празну ријеч коју рекну људи даће одговор у дан Суда” (Мт. 12, 36)

Видиш? Не да ћемо дати одговор само за неку злу, рђаву, штетну реч, већ и за просту, обичну, али празну.

Какве су то празне речи? То су речи које изговарамо, како се каже, из досаде; празне речи, без икаквог унутрашњег достојанства и смисла; речи које ништа не значе и које су бесциљне, које нису изазване неком потребом, које немају никакву корисну вредност. Тако... кажемо само да бисмо нешто рекли. Читав наш живот пролази у празнословљу и говорењу глупости: и у личном породичном животу, и на јавним местима, свуда где год да се налазимо. Једва да ће се у нашим разговорима и беседама срести разумна, корисна, по душу спасоносна реч, већ се по правилу цео наш разговор састоји од збира празних речи.

Како је то страшно, Д.! Хајде да се осврнемо на свој живот и јасно видимо куда идемо и шта нас очекује у будућем вечном животу макар само за грех празнословља.

Да бисмо јасније замислили сву тежину овог, како свима изгледа “небитног” греха покушајмо да направимо малу математичку анализу: да бисмо три пута изговорили молитву “Оче наш”, и то без журбе, потребно је свега минут, то јест, за минут изговарамо педесет речи. Значи, за сат времена изговоримо девет хиљада речи. Међутим, ко је од нас такав подвижник чији би разговор за двадесет четири часа дневно износио само један сат? Наравно, у животу сваког човека има дана које је приморан да проведе сам, кад нема с ким да разговара, али... није подвиг у томе! Лепо је неки песник рекао:

И ма колики подвиг била немушност,
Ипак је боље ћутање по слободној вољи!

У ствари, ако је човек принуђен да ћути, а мислима свуда лута и празнослови умом и срцем сам са собом и с онима на које мисли, какву корист има од овог ћутања? Боље би било да наглас у осамљености слави Бога!

У томе се и састоји циљ уздржавања од празних речи, да би се лакше усвојила непрестана молитва.

Имам духовну децу која воле да причају. А ти знаш како је у разговору тешко да се човек уздржи од осуђивања. С таквима морам строго да поступа, дајем им епитимију да читају молитву Јефрема Сирина: “Господи и Владико живота мојега, дух празности, унија, љубоначалија и празноловија не дажд ми (метанија)”, “Дух же цјеломудрија, смиренумудрија, тјерпенија и љубве даруј ми, рабу Твојему (метанија)”, “Јеј, Господи, Царју, даруј ми зрети моја прегрјешенија и не осудити брата мојега, јако благословен јеси во вјеки вјеков. Амин (метанија). Затим дванаест малих поклона. На сваки поклон изговарају: “Боже, очисти мја грјешнаго.” После овога понављају целу молитву: “Господи и Владико живота мојега... (метанија) и могу да воде само разговоре који су корисни за

душу, а разговор о свакодневном животу мора да се састоји од тридесет три речи у току дана. Испуњавају, свака им част! Наравно, понекад се дешавају неуспеси, и то бива, али се углавном придржавају благослова. А неки чак и сами моле: “Оче, дајте ми епитимију од тридесет три речи, много празнословим.”

Дакле, пријатељу мој, наставимо рачун. Значи, за сат времена можемо да изговоримо девет хиљада речи, корисних или празних. Ако у току дана разговарамо укупно по десет сати то значи да дневно изговоримо деведесет хиљада речи; за недељу – шест стотина тридесет хиљада; за месец дана – два милиона седамсто хиљада, а за годину преко тридесет два милиона.

Уколико сваку реч упоредимо са зрнцием песка за нешто више од годину дана нашег живота на тас ваге ће бити стављено преко тридест милиона зрнаца. Замисли? То је цео цак! И наравно, тас ваге ће нас одмах бацити на дно пакла само због греха празнословља.

Тешке грехове не заборављамо, осећамо скрушеност, приморавамо себе да се поправимо, а ево, овако ситни словесни грехови на које не обраћамо пажњу без икаквих греховних дела могу неприметно да нас одведу у пакао.

Кажу: “Неосуђивање је спасење без труда.” Може се додати: “Празнословље је неприметна погибел.”

Свака реч, ма како мала или нишгавна била на дан Страшног Суда ће стати с нама на Суд и сведочиће или за нас или против нас.

Видиш, друже мој, како није користан, него је чак и штетан празан разговор. Мислим да ћеш сада бити опрезнији у погледу речи, нарочито кад будемо анализирали грех осуђивања.

ОСУЂИВАЊЕ

Господ је рекао: “Не судите да вам се не суди.” Ево, то је најлакши начин да се избегне вечне осуде, погибелји. А ми заборављамо Христове речи и чим нас се скупи двоје-троје одмах почнемо да пребирамо туђе ствари: овај је пијаница, онај је злотвор, а овај је лопов и развратник, муж не воли жену, маћеха бије пасторку и т.сл. И разговор нас заокупља толико да не желимо да се растанемо. Видимо како се сабеседнику свиђа наш разговор, и да бисмо му угодили трудимо се да се сетимо најситнијих детаља који, како се нама чине, доказују кривицу оних које осуђујемо. Сабеседници нам изгледају као разумни, пријатни људи, с којима човек може да “разоноди душу”? Постоји израз “разонодити душу”. А како? Наравно, водећи је у пакао.

За духовни разговор се другачије каже. Каже се, разговор с овим човеком наслађује душу. Уколико разговор на наслађује душу, већ је одводи... од побожности, то значи да сабеседници један другог гурају у пакао. Човек сам грешни и другога наводи на грех. Ево, како је то страшно!

Због чега Господ тако строго испитује за осуђивање? Па због тога што се тиме противимо Његовој светој вољи. Исус Христос је дошао у свет да би спасио грешне, а ми их без икакве самилости бијемо речју и делом и самим тим их упропаштавамо. Ни сами не примећујући, подражавамо Богу мрским демонима и помажемо им да упропасте себе и ближње када откривамо њихове грехове и водимо једни друге у осуђивање.

Јер, шта је у суштини грех? То је тешка, опасна, мучна болест душе, а душевна болест је тежа и гора од телесне болести. Ма како тешко болесно било тело, та болест је

пролазна, она са смрћу нестаје, а болест душе, тј. непокајани грех с нама прелази у вечност.

Грех је прљавштина, мрак, смрад, мрскост... Сам просуди - да ли душа може да уђе у Царство Небеско ако је болесна? Нећемо само ти и ја рећи, већ и свако други да душа док не оздрави, док се не очисти, не може да се наслади вечном радошћу. А Господу је најважније да се сви хришћани спасу, због тога позива на покајање које као универзални лек лечи сваку душевну болест, сваки грех.

А ми се противимо вољи Божијој и уместо да саосећамо с душевно болесним грешницима и да са сузама преклињемо Господа да их помилује, да их Господ позове на покајање и очисти њихове душе ми својим осуђивањем појачавамо њихову болест, чинимо их горима, још раздражљивијима, суровима, окорелима и чести су случајеви кад људи понављају грех за инат онима који их осуђују. Тако испада да једним ударцем убијамо две муве. Грех је убијати муве (у питању је игра речи – у руском језику уместо муве реч је о зецу) ради забаве; свакоје диханије да хвалит Господа! Међутим, можда је то само због крзна?

Избави, Господе!

И само једном речју осуде ми и саме себе и њих, ако се наљуте, спремамо за вечни огањ; убијамо у себи врлину, благодат одлази и појачавамо душевну болест и морално убијамо оне које осуђујемо. Свако од нас је на себи осетио како тешко подноси осуду и клевету, међутим, кога то искуство уразумљује? Сами патимо због других који нас осуђују и сами приморавамо ближње да пате из истог разлога. Управо због такве неразумности нас Господ и кажњава, због наше суровости и тврдокорности одузима благодат. Сами себе црнимо греховима, одгуравамо спасење од себе, постајемо мрски у очима Божјим.

Господ каже: “Милости хоћу, а не жртве.” Понеко се много моли Богу и једе мало хлеба, ноћи проводи у бдењу и носи вериге, а сам је зао толико да ниједну тешку реч не може да отрпи. Хвали се и поноси својим спољашњим делима, а Господ од нас пре свега очекује да се унутрашње поправимо. Господу је потребно чисто срце, милостиво према свима, које не осуђује, већ обилује љубављу. Кад би човек могао да сачува чисто срце на њему би се испуниле пророчанске речи Господа: “А кажем вам заиста; има неких међу овима што стоје овдје који неће окусити смрти док не виде Царства Божијега” (Лк. 9, 27). А кад се подвизи врше ради сопствене славе, а не у славу Божију, то није угодно Богу и човек тако штети сам себи. Почиње да се хвали својим подвизима и добрим делима као фарисеј и да због тога осуђује друге. Рецимо, египатски старци су се толико плашили таштине да су због ње избегавали и добра дела. Наравно, ово се дешавало на одређеној етапи мудрог рада на себи, а онај ко гледа само своје грехове и не види добра дела неће осуђивати друге, а кад види како неко грешније рећи ће: “Гори сам од њега, помози нам, Господе, да се спасимо!”

Да човек не би пао у фарисејство корисно је да чини добра дела тајно од других, па чак и од самог себе, тј. тако да лева рука твоја не зна шта чини десна; треба их чинити као успут, као између осталог и одмах их заувек заборавити, нека знају само Бог и житељи неба.

Осуђивање је веома опасно и због тога што грех онога ко се осуђује прелази на онога ко осуђује. Сећам се једног случаја. Долази старица и каже: “Оче, помолите се! Каква је ово напаст? У младости нисам осећала такву телесну страст као сада. Шта се то са мном дешава?!” “Значи, осудила си блудника. Да ли се то десило?” “Јесте, оче, десило се! Осудила сам комшиницу...” “Онда,” кажем, “сад се кај и моли је за опроштај. Не очајавај, проћи ће.” И заиста, чим је то рекла комшиници и искрено је замолила за опроштај све је

утихнуло. Ево, има чак и таквих случајева. Грех не бира узраст. Осудила си – добићеш и ти исто то. Ако си показала суровост према болесници – болуј мало и сама да касније постанеш милостивија. То је такође милост Божија која нас води ка спасењу. Старица ми је касније причала како ју је овај случај одмах отрезнио. “Као да је руком однето! Као да га је неко секиром одсекао... Видим како неко греша, а сама себи кажем: Ништа не видим. Доста ми је својих грехова, не треба ми туђих.”

Покушај, пријатељу мој, да искористиш њено искуство. Чим дође помисао осуђивања одмах сам себи кажи: “Шта ће ми туђи грех? Не знам како да се избавим од својих!”

Постоји следећи закон у духовном животу: чим некога осудиш одмах ћеш засигурно пасти у исти грех. Многи су овај закон спознали животним искуством, а неки падају у нове непознате грехове и чуде се, исто као ова старица: откуд оваква напаст? У таквим случајевима човек што пре треба да се присети кога је осудио, треба да нађе тог човека, да исповеди пред њим свој грех и да га замоли за опроштај, а онда да грех исповеди пред духовним оцем и тада ће Господ опростити, скинуће тај грех.

Како је примамљиво, како је лако приметити туђи грех или ману и осудити човека. То је због тога што тетошимо своју страст – таштину. На позадини туђега греха ми себи изгледамо бољи од других, готово велики. То је само ефекат, с негодовањем се обрушавамо на једног, несрећног грешника и иза леђа и у очи: “Како те земља држи, како те није прогутала до сада? Како те жена не истера, пијанице један?”

“Шта муж је преварио? Јаој! Па ја бих с таквим брзо раскрстила! Глупа је што трпи!”

“Размножава се као зечица! А нема хлеба да једе... које је по реду родила! Ето ти... Прво треба да научи да живи, а онда да се уда!”

У пориву своје умишљене величине и свезналаштва човек губи границу допустивог, његов ум бива помрачен, и он престаје да препознаје грех и побожност. Више никога не штеди: ни грешника, ни праведника. Свима одреда суди и пресуђује, широким гестом туђу несрећу повећава... а на своју страшну невољу (опасност да погине због осуде) ни не помишља.

Тежак је грех осуђивње грешника, а осуђивање праведника је још тежи грех. Господ за овај грех одмах кажњава.

Михала, жена пророка и цара Давида се смејала мужу – и лишена је благослова да рађа децу! Маријам, сестра пророка Мојсија је осудила брата и покрила ју је губа, а Ханан је чак био проклет због тога што је осудио свог деду, праведног Ноја и подсмехнуо му се.

Ево како је то страшно! А многи мисле: “Ма, глупости! Није важно – рекао сам једну реч!”

Не, то нису глупости! Они који тако живе скупо ће платити. Човек не само да не сме да осуђује, него не сме чак ни да мисли лоше о другом човеку. Мисао која понижава другог мрска је Богу и Он за њу кажњава, посебно када људи осуђују и понижавају праведнике, а њих је често тешко препознати зато што своју бестрасност крију под покровом неке гадне страсти. Због тога човек у свему треба да буде веома опрезан. Не треба заборављати ни то да покајање уништава како зла, тако и добра дела, и због тога никада немој жалити због добра које си учинио.

Да, страшно је осуђивати! У суштини, ми судимо сами себи, зато што каквим судом судимо другима тако ће и нама бити суђено, па чак и строже. Ево види: ми у разговору понижавамо, осуђујемо грешника, а Господ у то време прима његово покајање и опрашта, а можда је и већ одавно опростио његов грех. Бог оправдава, а ми окривљујемо... значи

постајемо богопротивници, антихристи, присвајамо себи Христову власт. Ево како је то страшно!

Бог је много милостив. Данас је неко грешник – друг сатане, а сутра ће се покајати и постати друг Божји. Не зна се какав ће бити крај његовог и нашег живота. Разбојник је убијао људе и ушао је с Господом у Рај, а Јуду су три године сматрали Христовим учеником, а он је доспео у пакао.

Дакле, свим силама избегавај грех осуђивања. Последице овог греха су ужасне: он раскида савез пријатеља, међу рођацима се рађају мржња и свађе; укоренењује се мржња у људима, који једни другима ништа лоше нису учинили.

Угледај се на Исуса Христа. Он ниједног човека који је грешио због своје немоћи није осудио, само је фарисеје-лицемере строго разобличавао, јер сами нису ишли ка спасењу, а ни другима нису давали да иду. Са свима је Христос био нежан, приступачан, пажљив, осетљив; свакога је тешио, свима је помагао.

Кад ти дође помисао осуђивања сети се распетог Христа и Његових речи: “Оче! Опрости им, јер не знају шта чине.” Таквим речима се и ти моли за оне који осуђују, зато што људи који суде и осуђују такође не знају да често не осуђују људе због греха, већ због врлине.

На пример, осуђују за гордост смиреног човека смо зато што не жели да разговара с њима (да празнослови и осуђује) или осуђују благочестиве супружнике због тога што имају много деце и т.сл. Овакви примери су безбројни, нарочито када се праведници праве јуродивима. Ми веома често грешимо у својим осудама: онога ко не заслужује похвалу ми хвалимо, а онога ко заслужује похвалу и част грдимо и осуђујемо. Како је то ужасно! Треба да имаш самилосну душу према свима, са свима буди снисходљив, и нећеш осуђивати.

УПОЗНАВАЊЕ СЕБЕ

Боље нам је да спознајемо себе него што осуђујемо друге. Какви смо то ми? Кажу да човек да би упознао туђу душу треба да поједе с њим три цака соли. А још је теже спознати себе. Човек може десет цакова соли да поједе и да не спозна себе уколико се не буде бавио унутрашњом самоспознајом. Сви ћемо себи изгледати добри, бољи од других и тада ће нам бити тешко да се избавимо од греха осуђивања. А ако се стварно замислимо над собом и загледамо у своје срце измоливши од Бога светлост Христове благодати ужаснућемо се... у каквој смо опасности! Свако од нас ће угледати у себи такве ствари да ће му се коса на глави подићи од страха... Свако ће увидети да је заиста гори од свих, и као доказ почеће да размишља: други греше због немоћи, али зато барем не осуђују ближње, а ја... не прође ни месец, недеља, дан, да некога не осудим, не понизим, не увредим, не оклеветам. Други и ако греше због немоћи омивају се покајањем, а ја... чак не могу ни да се покајем како треба; ако се не оправдавам речју, у помислима сматрам себе исправним и у дубини душе се и даље љутим на друге или их просто сматрам лошим, недостојним људима и због тога не бивам чистији, већ још помраченији, постајем још мрскији пред Богом.

Други, ако и греше због слабости доводе друге до скрушености и смирења. Они се не труде да крију своје грехове. Њих људи презиру и понижавају, али се они због тога не вређају, јер сматрају да су грешни и достојни сваког понижења, а ја... сваки свој грех, мали и велики брижљиво кријем од свих да би изгледало да сам добар, побожан... авај! авај!..

Како сам далеко од праве побожности! Као барут експлодирам најмањим поводом или без повода, само услед подозривости, и у души кријем злобу и освету...

Овакво размишљање је веома корисно. Човек све даље и даље треба у себи да развија ову скрушеност и спознавање себе, спознавање своје нишпавности – и да размишља тако не једном месечно или недељно, већ сваког дана, сваког часа док се овакво покајничко осећање не сроди с нашим бићем, док нам не уђе у тело и крв, док не постане неодвојиви део нашег душевног срца; и кад стекнемо ово нетрулежно благо треба да га чувамо као зеницу ока, до последњег дана свог живота.

КРАТКА ПОУКА

Молиш ме да ти објасним каква је сличност и разлика између осуђивања и разобличавања. Да, то је битно питање.

Недавно ме једно чедо питало: “Оче, како то у једним књигама пишете: треба разобличавати онога ко греша и помоћи му да се поправи, а у другим књигама пишете: не сме се осуђивати. Зар разобличавање и осуђивање није у суштини једно исто?”

Ни из далека није исто! И баш у суштини нису једно исто иако на први поглед личе једно на друго. Разобличавање има за циљ да се човек поправи, да постане бољи и да се спаси душа, а осуђивање има за циљ да понизи човека, да помрачи, разбије његов живот и погуби душу. На то можеш да кажеш: “Ни случајно! Кад некога осуђујем никад ми није циљ да га погубим. Просто кажем своје мишљење и то је све.”

Ех, да ли је! Да ли је тако, пријатељу мој? Ако те упитам, а какав заправо циљ имаш када осуђујеш? Можда у очима сабеседника желиш да узвисиш онога кога осуђујеш? Можда желиш да се код овога појаве добра осећања и расположење према њему? Можда својим осуђивањем желиш да их помириш?.. Наравно да не, осуђивање управо доводи до супротних резултата.

Задатак хришћанина, следбеника Исуса Христа јесте да чини добро и спасава душе. Да спасава себе, да спасава ближње, зато, кад видиш некога да греша, разобличи га кротко, с љубављу, али се труди да га не осудиш. Господ је заповедио: “Ако згреша пред тобом брат иди и разобличи га.” Господ није рекао: “Осуди,” већ је рекао: “Разобличи,” да би се онај ко греша поправио. Може се чак и другом испричати о његовим пороцима да би и он учествовао у спасавању грешног уколико тебе самог не послуша. Само, о пороцима других се може говорити поузданом, побожном и провереном човеку за кога си сигуран да га неће осудити и да неће нашкодити делу спасења.

Уразумљуј заблуделог, не сумњај, чак и ако мораш да потрпиш због тога. Потрпи, уразуми, помози чиме можеш и добићеш од Бога велику награду. Само не буди суров и груб у прекору, чувај се раздражености, гнева... Сачувај Боже, ако осетиш да почињеш да се љутиш, одмах пређи на другу тему разговора, не дотичи се разобличавања, или чак што пре затражи опроштај и удаљи се због тога што разобличавање, изречено с раздражљивошћу, у грубој форми - и јесте осуђивање. У том случају грешника нећеш спасити и себе ћеш погубити. Онај ко разобличава са суровошћу и понижавањем преузима његов грех на себе исто као и приликом осуђивања. Труди се да га одвратиш од безакоња не својим судом, већ страхом Божјим. Кротко му објасни како је за душу опасно да човек чини такав грех, како је то мрско Богу и каква га казна очекује за тај грех.

Има случајева кад овако кротко уразумљивање пуно љубави има тако велику снагу да пред мисаоним погледом грешника одмах као да се отвара провалија. Он јасно почиње да осећа своју погибел и губи наду у своје спасење. У том случају га утеши речима:

“Господ је милостив, све ће опростити, само се кај и то више немој да радиш. А ако донесеш обилне плодове покајања и очистиш срце, срећи неће бити краја...” И даље развијај мисао, објасни му какво блаженство окушају помиловани праведници још док живе на земљи, како се достиже такво стање... и друго што сам знаш и можеш да пренесеш другоме. А ако се он упорно буде правдао одмах промени тему разговора иначе ћеш његово срце учинити још тврдокорнијим и уништићеш у њему сваку наклоност ка добру.

Кротко разобличавање и уразумљивање је веома корисно и спасоносно по душу за обе стране, међутим, с кротошћу, смирењем и љубављу може да разобличава само онај ко је сам слободан од страсти и порока, посебно гордости, ташгине и гнева, ко уразумљује не само речима, већ и добрим делима, а највише примером доброг, благочестивог живота. Иначе може, како се каже, да оде маст у пропаст, односно добра намера да човек помогне грешнику да се поправи може да се претвори у узрок његове коначне погибелји уколико заиста будемо деловали по својим страстима. Због тога је најбоље за све да се моле Богу за онога ко греши и да по пет пута целивају свој крстић за њега ујутру и увече сваког дана.

Још ниси осетио, пријатељу мој, како благотворно дејство има тако проста ствар: целивати крстић? Ето, пробај! Сам ћеш се уверити без сувишних речи.

У погледу разобличавања немој се смућивати, приступај томе смело: то је воља Божија у погледу лично тебе, само немој да се надимаш, не узноси се пред собом и другима, ето, што ти је духовни отац дао благослов. Буди смиренији. Имај на уму речи Светог Писма: “Не будите многи учитељи знајући да ћемо већма бити осуђени” (Јак. 3, 1), уколико будемо више осуђивали него саветовали или ако будемо осећали таштину због свог знања и добрих дела.

Уста отварај само ради молитвеног славословља, прослављања Бога, ради кратког поучавања оних који греше и ради кратког одговора онима који питају, а остало време чувај уста, тј. ћути и твори непрестану, нерасејану молитву.

АНАЛИЗА РАЗГОВОРА

Ономе ко се не труди да ћути тешко је да спаси душу, и ко се у свако време бави празним разговорима о земаљском и испразном, нарочито ономе ко осуђује друге. Не каже се случајно: “Онај ко много прича много греши.” Како је дубока истина у овим речима!

Покушај, Д., да анализираш свој обичан разговор, да га, што се каже, раставиш на саставне делове и уверићеш се да је готово свака реч грех: час жалба, час прекор, час роптање, час спорење, а понекад је цео разговор свађање или осуђивање и клевета. Ево узми чак случај кад један другог питамо: “Како си?” – шта мислиш: да ли је то добро или лоше? Да ли је души такво питање на корист или на штету?

Да би се тачно одговорило на ова питања треба знати какву намеру има онај ко поставља питање. Ако човек пита у намери да помогне болеснику: да му донесе лек, купи потребне намирнице и ствари, да му поспреми собу итд. - то је добро; а ако пита само с намером да покаже своју љубав и бригу према ближњем и ако осим уздаха: “ах!” и “ох!” и климања главом ничим не помаже болеснику то је веома рђаво. Овакво лицемерје је мрско и Богу и људима. Сам греши празнословљем и друге наводи на грех. А главно је то што он као разбојник поткрада болесника, краде од њега награду коју је Господ припремио болеснику за његово трпљење. Ако почне да ропће на своју болест – лишава се награде. А онај ко га је на ту несрећу навео за то ни не мари. Весело је, радује се: “Ево како сам пажљив! За мене неће рећи, као што причају о Т. и А. да сам без срца, да ми је стало само

до себе и да се не бринем за друге!” Тај је свим осталим греховима додао и своју привидну праведност и хвали се и узноси над другима као фарисеј.

Уколико човек пита за здравље с намером да започне разговор на ову тему да би се касније и сам пожалио на своју болест, то је такође веома лоше због истих разлога, само што у датом случају постаје сам свој разбојник и сам себе поткрада.

Ово питање се често поставља у цркви. Ако се узме у обзир то да је тежак и велики грех разговарати у цркви, можеш да замислиш каквој осуди себе подвргавају они који бесмислено постављају овакво питање.

Одреди себи као правило да свакодневно овако анализираш разговоре које си водио у току дана, да их растављаш на саставне делове и као огањ ћеш избегавати друштво и разговоре, научићеш се да ћутиш и навићи ћеш да не осуђујеш људе чак ни у својим помислима.

ЋУТАЊЕ

Мудар хришћанин увек ћути због тога што зна да језик, иако је мали и мекан болно рањава и погађа срце, и што је главно – упропаштава душу.

Свето Писмо нам каже: “Ко рече: “Будало!” биће крив паклу огњеноме” (Мт. 5, 22).

“Како често се дешава да људи у разговору, ако и не користе реч “будало” другим речима исказују исту мисао. О здравом човеку говоре: “Шта од њега може да се очекује! Шта он схвата!” или “Он баш није читав!” и друге реплике.

Можда и у твојем разговору, Д., промиче овакво понижавање човека? Сачувај Боже! То је веома велик грех.

Уколико наиђеш на нешто што ти није јасно у вери немој противречењем вређати онога ко ти објашњава, већ ћути и моли се и стрпљиво чекај да те Господ удостоји да то разумеш. Доћи ће време кад ћеш то спознати не само на основу речи, већ и на основу животног искуства. Ако неко твоје дело вере и љубави буде подвргнуто погрешном схватању и прекорима од стране ближњих – ћути, немој показивати своју врлину, не правдај се пред људима да не би изгубио награду, већ се помоли Богу и Он ће те оправдати и наградити.

Ако те задеси недаћа и мука – ћути, никоме немој да се жалиш, не ропћи, не плачи, већ спокојно, мирне душе поднеси напаст и тиме докажи да у теби нема тврдоглавости и непокорности путевима Свевишњег, и да се спремно покораваш Промислу Божијем.

Уколико је твој пролазни живот тако успешан да је срцу тешко да не покаже своју радост и блаженство, уколико летиш на крилима среће... ако желиш да својом љубављу загрлиш цео свет и да свима кажеш за своју радост – ћути, и само узнеси захвалне молбе Господу. Људи могу да те не схвате и да се саблазне, навешћеш их на грех осуђивања или ћеш, а да и не приметиш, пасти у таштину и изгубићеш благодат, изгубићеш радост. Ћути!

Ћутање је корен безгрешности, због тога се труди да што је могуће више ћутиш. Уколико те неко нешто упита, кратко одговори, а ако те не пита – ћути, јер ћутање води ка тихом, мирном животу са мало грехова. Ако ти се чак догоди да будеш у друштву благочестивих и богомудрих хришћана, ипак је боље да ћутиш него да говориш. А ако је заиста неопходно да говориш, о свему говори истину отворено, без икакве двосмислености, зато што је двосмисленост готово исто што и лаж, а лаж води у пакао. Боље је човеку да претрпи муку за истину него да говори лаж. Ко лаже и вара презире Бога, и боји се људи; али такве и људи презиру и не верују им чак ни када говоре истину.

Немој давати обећања кад ниси сигуран да ћеш их испунити, али ако нешто обећаш потруди се из све снаге да испуниш што си обећао. Боља су дела без речи него речи без дела, јер се благодат не даје ономе ко говори, већ ономе ко добро живи и чини добра дела.

Ни пред ким не показуј да си паметнији и бољи од других, ни с ким немој да спориш, никоме не објашњавај своје потребе осим онога што ти је најнеопходније; ни са ким не говори о својим делима која би могла да те прикажу или као великог или као презреног, и никога не осуђуј, већ само себе сматрај кривим за све и буди покоран. Ако све то будеш испуњавао нећеш ни приметити како ћеш се пети лествицом врлина, а ако се не будеш уздржавао у говору и ако не будеш себе приморавао на ћутање много-много ћеш морати да препатиш у животу и дугим, околним путем ћеш ићи ка духовно-моралном савршенству. И Свето Писмо каже о томе: “Ако ко од вас мисли да је побожан, а не уздава језика својега, његова је побожност узалуд” (Јак. 1, 26). Још је Христос рекао: “Јер ћеш због својих ријечи бити оправдан и због својих ријечи бити осуђен” (Мт. 12, 37), тако да ако не можеш и не желиш да ћутиш, говори само оно што служи поучавању у вери да твоје речи донесу благодат онима који их слушају.

Кад бисмо говорили само добре, свете и божанске ствари, кад бисмо подучавали оне који не знају, уразумљивали заблуделе, поучавали оне који су се заглибили у греховима, учили децу свему добром, били бисмо благочестиви учитељи и утешитељи. Здраве, разумне, корисне и Богу угодне речи нам не бивају на осуду, већ на оправдање и Господ нам за њих чак шаље награду, јер је то основна хришћанска врлина (Мт. зач. 11, ст. 19).

ПЛАЧИ С ОНИМА КОЈИ ПЛАЧУ

Пишеш да не разумеш јасно јеванђељске речи “плачи с онима који плачу и радуј се с онима који се радују”, и да не знаш како да поступаш у животу.

Овде је потребна мудрост. Разуме се, неразумно поступају они који плачу с онима који плачу или се радују с онима који се радују због својих страсти. Они само једни друге саблажњавају и шкоде делу спасења. На пример, ако човек плаче због увреде: неко га је увредио или му је жао што је изгубио неку ствар или новац па плаче; плаче због мржње и злобе што је осујећен план његове освете; плаче због љубоморе, зависти итд. Саосећајни “друг” стрпљиво слуша његове жалбе пуне злобе, осуде, жучи, малодушности, а понекад и проклетстава...

Умирује га и теши својим климањем главе и сагласношћу у злу, а понекад и рђавим саветом уместо да га подсети на заповести Божије и корист од муке и страдања у овдашњем животу ради вечног живота.

Овакав плач је нечастив, погибелан, и онај ко плаче с човеком који тако плаче сам греши и својим учествовањем утврђује свог пијатеља у нечастивости, и како се каже, коначно га упропаштава, не даје му могућност да се освести и да дође до покајања.

Ако човек плаче патећи због својих ближњих, због тога што својим греховима помрачују живот и упропашћују душу, придружи му се, утеши га како можеш, и са сузама преклињи Бога да их Он како год зна доведе до покајања и помогне им да се поправе.

Човек такође треба да се радује само због нечег доброг, благочестивог, што није растворено грехом, а ако се девојка радује због тога што јој је пошло за руком да преотме младожењу од другарице, или ако се комшиница радује што је муж поновио стан богатим, модерним намештајем, или ако се познаница радује, јер је сазнала ко је почео да шири гласине, ко је, како се каже, почео да износи прљав веш из куће и мисли да ће сад показати

том човеку итд. и т.сл. – радовати се с таквима значи додавати грех греху. Сачувај, Боже! Ако не можеш кротко да их уразумиш ћутке се помоли за њих... и ова твоја тајна милостиња ће бити угодна Богу.

Онај ко саосећа с онима који плачу у складу са страстима, он као што сам већ рекао, удвостручава у њима ту страст и распаљује мржњу, а мржња је најтежи порок.

МРЖЊА

Као што је љубав у закону Божијем највећа врлина и спасава душу, тако је мржња један од најтежих грехова који упропаштава душу. Апостол каже да је онај ко мрзи свог брата човекоубица, он пребива у смрти, мрзи Самог Бога. Њихова загробна судбина је ужасна: они ће се мучити заједно с чаробњацима и разбојницима који упропаштавају људе.

Грех мржње је веома распрострањен и мало је људи који су слободни од овог греха, као и од осуђивања. Чудиш се? Не чуди се, пријатељу мој! Онај ко није стекао истинску хришћанску љубав према ближњем није слободан од мржње, само што је овај грех толико гадан да се људи сами себе стиде кад се он покаже, због тога је мржња један од грехова који се брижљиво крије од туђег погледа, и на жалост, чак и од сопственог. Људи се варају мислећи да у њима наводно нема мржње, али се на кају због тог греха, зато што је грех, притајивши се, жив и здрав и чека све док се у нападу болести не испољи психоза. И тада ни околина не препознаје човека, и човек сам себе не препознаје:

“Откуд то?.. Шта ми је?”

“Немојте молим вас, зар је то она тиха, кротка жена, коју смо познавали? Није могуће? Шта јој је?”

Човек подвргнут страсти мржње као да се отргао с ланца. Он је попут пијаног човека који је изгубио здрав разум. Постаје неурачунљив. Из његових уста излећу најгрубље и најсуровије речи, спреман је да на комадиће разнесе човека који га је извео из равнотеже... У оваквом стању родитељи проклињу децу, деца – родитеље, долази чак и до убиства.

Мислиш, Д., да се овакви људи могу излечити пилулама и микстурама? Не, пријатељу мој! Само љубав према ближњем и смирење лече ову болест, овај тешки душевни недуг – мржњу.

Уколико нервни болесник пожели да се излечи од своје болести он сваког дана мора да се ограничава у свему и уместо да гута пилуле од хемиката или биљака мора да прогута пилуле подсмеха, поруге, различитих увреда од сваког човека. То је тешко... Да, тешко је! Али зар је човеку лакше да болује? А што је главно: како су страшне последице овог греха. Узео сам за пример крајност, кад се грех мржње појављује у облику напада, мислим да нема потребе да описујем друге облике. Свако само пажљивије треба да размотри сва своја дејства и поступке у односима с другим људима па ће сигурно, готово свако наћи у себи симптоме овог греха у већој или мањој мери.

Можеш да се не сложиш говорећи: “Никада ни према коме нисам гајио мржњу, иако и не горим од љубави према сваком кога сретнем.”

Е, баш у томе и јесте ствар, пријатељу мој! У ономе ко не гори од љубави, другим речима, у коме нема љубави према свакоме кога сретне живи грех мржње, али је он или ослабљен или дрема док се не укаже прилика, маскиран, тако да га ни сам човек не примећује, ако не живи унутрашњим животом, ни околина га не примећује, зато што готово сви имају изврнуто поимање греха мржње.

Навикли смо да сматрамо да се мржња испољава само у случајевима када, рецимо, разјарени муж у наступу љубоморе убија своју жену и супарника, или када одбачени младожења, притајивши злобу, тајно подмеће пожар у кући младенаца, или када човек који је изгубио славу због клевете заузврат бљује хулу или клевету тајно или јавно итд. И ако код нас нема оваквих испољавања сматрамо да смо чисти од овог греха. Међутим, да ли је тако? Свима је познато да су грехови: злоба, мржња и освета – нераскидиво повезани, да чине извесну целину, и да у ономе у коме постоји злоба, тј. раздражљивост, значи постоји и мржња. Као доказ навешћу ти неколико кратких примера.

Да те не бих замарао безбројним чињеницама из светског породичног живота узећу неколико примера из побожне атмосфере, када се налазимо у цркви, када у нама не би смело да буде ни сенке греха мржње. А шта видимо? Праћење, прислушкивање, шпијунирање, прекоре, разне отровне речи, подсмех; неко се крсти гурајући суседа; други иде на силу и гура људе тако да такорећи ломи кости јадним старицама, не осврће се на то што гази децу...

У цркву улазе туристи – у срцу се појављује раздражљивост, многи мисле, а неки и говоре: “Што су дошли без везе... Сами се не моле и народу сметају да се моли.” А, искрено говорећи ономе ко се усрдно, с пажњом моли унутрашње нико и ни шта не може да смета. На свете оце су се окомљивали читави пукови демона, у видљивом облику, плашили су их повицима, страшним звуцима и буком, чак су им и келије љуљали, чинило се да ће се срушити и угушити их, а они су остајали непоколебљиви у молитви, ништа им није сметало. У ономе коме нешто смета или ко бива раздражљив, злобан – постоји грех мржње.

Унутрашње морамо да радимо на себи у овом правцу, да у помислима не анализирамо: какав је он, она, они, већ да у свим случајевима поглед усмеравамо само на себе ако се појавила раздражљивост.

Ево примера: туристи су ушли за време читања св.Јеванђеља, чује се како ходају, заглушују речи Светог Писма... Па коме то може да се свиди? И нехотице се у души рађа незадовољство... Одмах хватај себе на томе. Ах, ето ти, злобна душо! Не свиђа ти се?... Зар ти једина треба да се спасиш са свим погодностима, а други нека погину? Да? А можда ће се управо данас благодат дотаћи њихове душе и можда ће данас у њихово срце пасти оно зрнце побожности које ће дати обилније плодове од твојих. Чиме сама можеш да се похвалиш? Што си дошла у цркву? Да се одмориш! Ниси дошла на подвиг ако ти сви око тебе сметају ако све примећујеш какав је ко... Јеси ли дошла да се разонодиш? Признај! С ножем уз грло приступај својој души и не дај јој да се освети док се не смири; не дозволи јој да се правда, плаши је гневом Божјим да би стекла страх Божји, ово непроцењиво благо у делу спасења. Реци јој: ћути, не прекоревај оне који су ушли зато што може да се испостави да им је твоја реч саблазан, и може се показати да си ти узрок њихове погибелји... Ни ти нећеш избећи исту судбину ако се то догоди.

Заиста, испоставља се, колико душа упропаштавамо својим саблажњивим понашањем, саблажњивим речима! Макар само тиме што их наводимо на грех осуђивања, а о осталом и да не говоримо. А ко се заиста, свесно, потпуно искрено каје због овог греха?

И ево кад почнеш да тако детаљно анализираш сваки свој корак, сваку реч, неће ти бити потребни докази да је готово свака душа, изузев смиренних, опседнута страшћу мржње у већој или мањој мери.

Као што све врлине исходе као зраци из једног центра – љубави, тако и мноштво грехова исходи из једног центра – мржње.

МОЛИТВА ЗА НЕПРИЈАТЕЉЕ

Суштина покајања се састоји у томе да се човек поправи и да чини добра дела. Вера је мртва без добрих дела. А добра дела нису само давање милостиње, већ и молитва за непријатеље, тј. за оне који нас вређају, који нас оптерећују. Оваква молитва нам се рачуна као милостиња.

А због чега? Па због тога што када нам ближњи чине пакости, они тада одећу своје душе прљају греховима, а ради наших молитава Господ поново чисти њихове душе, опрашта им грехове.

Ево на пример, ако су људи помислили нешто лоше о нама то је исто као да су у свом свадбеном оделу истресли отираче за ноге или очистили димњак. Сигурно ће их покрити прашина, пепео. А прашина од грехова није обична прашина, није тако лако избавити се од ње. Ако забораве да се покају због тога што су о нама помислили нешто рђаво, ова греховна прашина ће остати на њима или на нама ако смо ми лоше мислили о другима. На заједничкој исповести тајно се кај пред Богом због оваквих грехова (грехова помисли) и скрушавај се због њих, или још боље: немој чекати исповест, већ чим згрешиш, што пре целивај свој крстић, који носиш на грудима, и пред њим исповедај своје грехове.

Тако и зле помисли остављају трага на одећи душе, а зле речи се изједначавају са злим делима. На пример, ако су те оклеветали то је као да су клеветници излили бочицу мастила на тебе. Оцрнили су твоје име, поткопали твој ауторитет... тешко је повратити добро име и ауторитет, али је клеветницима још теже да принесу покајање које би у потпуности очистило њихову душу од греха клевете и осуђивања, и зато је клеветницима потребна молитва, и за њих треба усрдно да се молимо као за добротинитеље нашег спасења. Да би се очистили треба да пролију много-много суза, а главно је – да донесу плодове покајања, да би сасвим изгладили грех клевете. Треба пред свима да се покају и да кажу: “Ја сам оклеветао овог и овог или ове и ове... Све сам саблазнио: због мене сте грешили осуђивањем. Опростите.”

Нема ништа лакше него осудити и оклеветати човека и нема ништа теже него изгладити последице његовог греха. Клевета је као врели угаљ у ватри или слами. Ако бациш угаљ након неког времена више нећеш моћи да га узмеш. Пламен не дозвољава.

Постоји лепа народна пословица: “Реч није птица, ако излети нећеш је ухватити!” Како често жалимо због онога што смо рекли!..

О штети празнословља, нарочито осуђивања и клевете већ сам говорио, а сада то успут помињем да би ти било лакше да схватиш да се молитва за непријатеље сматра највећом милостињом за њих.

Ево види: непријатељи нас вређају, угњетавају, ограничавају у свему, наносе нам велику штету, понекад нас туку, или због зависти, или због љубоморе, или просто из навике, по наговору зле силе... Кома више штете? Нама или себи? Наравно, себи! То је јасно као Божји дан! Они су заиста само своји непријатељи, а нама су добротинитељи. И ево због чега.

Наш земаљски живот је као сан. Пред човеком промичу деценије као листови календара. Упитај човека у најпознијим годинама, чији је живот био препун све самих мука и болести да ли је уморан од живота? Да ли жели да умре? Ако су његове муке и болести прошле он ће се чак и зачудити. “Ма како је могуће уморити се од живота? Живот је тако леп! На сваком кораку видиш Творца и Његова дела. Таква је срећа осећати Његово присуство у себи!”

“Ех, соколе! Све је прошло као сан. Много тога се заборавило, а оно што се појављује у сећању као да није живот, већ као да је прочитано у књизи.”

Само они који у датом тренутку доживљавају најтеже муке и болести, само они, па ни сви они, могу да кажу: “Боље је умрети него се овако мучити.”

Људи јаког духа говоре другачије. Једном, када сам служио у парохији позвали су ме да причестим болесницу која је четрдесет година била прикована за кревет. Исповедио сам је, причестио, а затим сам почео да је тешим... А она ми рече: “Драги оче, можете да ми верујете или не верујете, али говорим истину: тако сам радосна и задовољна својим животом! Тешко ми је да чујем када ме називају паћеницом, па и несрећницом. Опростите ми.”

Пожелио сам да испитам болесницу и упитих: “Али да ли би твоја радост била већа када би ти Господ даровао исцељење?!”

“О, не! Није ми преостало много живота: људи не живе по два века. Али ако би ми Господ заповедио и три века да лежим на овој постелји и да трпим своју болест, ја бих с радосћу и захвалношћу испунила ту заповест уз помоћ Божију.”

“Али зашто? Сви људи желе да буду здрави. Каже се: у здравом телу – здрав дух. Света Црква се стално моли за здравље и спасење пастве. Зар је то лоше и зар није спасоносно?”

“Оче, немојте ме искушавати. Све је то добро, спасоносно, али Христос је рекао: ко може да прими, нека прими... Ето мог директног одговора на ваша питања. А што се тиче “у здравом телу – здрав дух” – то је израз светских људи који су везани за овоземаљско. Они су се добро најели, добро су се наспавали, не врти им се у глави, лепо су расположени. И то је све! Исправно поимање “здрог духа” јесте стално сећање на Бога, побожан живот. А тамо где користе овај израз веома мало мисле на Бога или уопште не знају за Њега. Тачније би било рећи: “У немоћном телу је здрава душа” и “у немоћи се спознаје сила Божија.” А у здравом телу човека који није побожан најчешће живи свака нечистота: прљаве помисли, срамне жеље... Крв као распаљена вавилонска пећ развија телесне страсти...”

“Слажем се. Али, ипак, због чега би радије изабрала да болујеш триста година него да се исцелиш од болести? Зар у нашој Православној Цркви нема примера? Да, борба онда јесте тежа, али Господ помаже свима онима који Му се обраћају за помоћ. Зашто тако упорно желиш да болујеш?”

“Нисам тврдоглава, само се покоравам вољи Божијој. Нисам молила Бога да ми да болест, а пошто сам се разболела, не тражим исцељење. Он боље зна шта је за мене корисније: здравље или болест. Кад би ме Господ исцелио, ја бих Му захваљивала, као што Му сада благодарим за болест, али моја душа више воли да подноси болести и муке него да живи без њих у потпуном задовољству. Кроз болести и муке душа брзо стиче врлине и благодат постаје тако богата да човек може да је подели с другима, као преп. Василије Нови што је поделио са својом келејницом Теодором. А ја имам тако много рођака који су духовно потребити!”

Верујеш ли, пријатељу мој, да сам се насладио беседом с овом слушкињом Божијом. Једна је ствар читати поуке светих отаца, а друга је ствар срести у самом животу живо оваплоћење њиховог учења. Одавно је то било, али се наш разговор јасно сачувао у мом сећању.

Пренео сам ти наш разговор да бих ти лакше објаснио због чега се непријатељи називају добротинитељима. Они нам помажу да стекнемо нетрулежна блага на небу, кад

муке од њих трпимо с истом онаквом радошћу као што је ова болесница подносила своју болест.

Неко нас је увредио, а ми смо опростили и још смо се помолили за његово спасење – то значи: кроз њега смо стекли добро дело за вечни живот, умножили смо своје благо на небу.

Зли људи за то не знају или заборављају иначе не би чинили штету другима. Демони исто то раде: искушавају човека и наносе му штету док се надају да ће саблазнити и погубити душу, а кад увиде да је човек одлучио да ће пре умрети него да згреши беже од њега, зато што га више буду искушавали он ће тим већу награду примити од Бога.

Зао човек пре свега упропаштава своју душу припремајући је за вечне муке. Отворено говорећи мало ко се искрено, с љубављу моли за своје непријатеље... На шта рачунају онда они који наносе штету, макар и малу, својим ближњима?

У томе се заправо састоји суштина покајања, то су његови плодови: осетити тежину и одмах предузети мере на исправљању себе, а оне који нас оптерећују покрити својом љубављу, чинити им добро.

БОЛЕСНО САМОЉУБЉЕ

Ево пишеш: “Оче, па криво ми је! Због чега ме је тако наружила? Шта сам јој лоше учинио?”

То значи да не схваташ суштину ствари. Ништа рђаво јој ниси учинио, али кад се ниси обратио њој, већ другој особи тиме си повредио њену страст уображености (човек уображава, тј. има високо мишљење о себи). Њена страст се сударила с твојом страшћу самољубља и дошло је до пожара – увредио си се. А да у теби није било те страсти, већ да си саосећао с њом ти би се помолио за њу као за жену која душевно болује.

У суштини, онај у којем још живе страсти јесте веома болестан и несрећан човек. Ето, она је без разлога, као шибица, планула. Зар је њој лако? Три дана и три ноћи је плакала због увреде, што је ето, и најближи познаник, на којег је могла да се ослони, успео да је увреди... Отишао је код те и те... И шта све неће приказати њена болесна уобразиља, страсно срце, сумњичавост, подозривост...

Ако неко с неким не разговара, вређају се и срде једно на друго то значи да обоје поступају по својим страстима и да обоје иду ка погубељи.

Онај ко се спрема за исповест мора да испита себе по заповестима Христовим. Ево, испитај и ти себе. Христос је рекао: “Благо онима који су сиромашни духом,” то јест, благо оним хришћанима који су духом смирени, који се не узносе над другима и себе сматрају горима од свих људи, па чак и твари. И шта? Да ли испуњаваш ову заповест Божију? Наравно да не. Не сматраш себе најгорим. Хвалиш се својим људским достојанством и смућујеш због сваке прекорне или понижавајуће речи. Наводно, како то, па ја сам човек! Ја сам образ Божиј! Зар је могуће мене понижавати?

Разуме се, никога не треба понижавати, али онај ко те понижава сам ће одговарати пред Богом због свог греха, а ти само себе гледај, себе анализирај, себе спасавај.

Каква је корист од твог смућења? Њеном греху си додао свој грех и тиме си повећао пожар, а огањ овог пожара може да пређе у паклени, вечни... Ако заборавите да се покајете – ето ти! Тада нико неће моћи да спаси: ни мајка, ни отац, ни пријатељ, ни непријатељ... Сада нас највише спасавају наши непријатељи. Они нас, а да то ни не примећују воде ка спасењу, а после смрти нам више нико неће помоћи и тамо нећемо моћи да се покајемо:

грехови се после смрти не разрешавају. Тамо ће бити само страшно мучно, прекасно кајање које се никада неће завршити, од којег грешници шкргућу зубима.

ОБРАЗ БОЖЈИ

Пишеш: “Ја сам образ Божји.” Сећам се како је једна девојка исто тако, негодујући против другарице говорила: “Оче, ја се не бих на њу наљутила, али је у мени био обрукан образ Божји.”

Иста болест, исти симптоми... Тада сам морао строго да је разобличим: “Просто патиш од болесног самољубља, кај се.” Она поче да се правда, да доказује своју исправност. Тада сам био принуђен да јој кажем: “Хајде да анализирамо дубље да видимо да ли је тако? Добро, претпоставимо да си у праву, али заузми строжи став према себи, као судија са стране. Погледај на себе са стране, чиме можеш да се похвалиш?”

Спољашњи образ Божји ти је Бог дао. Ниси се по својој вољи родила као човек, а не као животиња... Господ те је удостојио Свог образа и подобија. Да ли Му се захваљујеш – свом Саздатељу и Добročинитељу? На крштењу си добила свеосвећујућу благодат Светог Духа и стекла си право да будеш наследница Бога. За тебе је било одређено Царство Небеско, да си била истинска хришћанка, да си живела по закону Божијем и да ниси унакажавала Његов свети образ. Међутим, ти се као фарисејка гордиш својом привидном праведношћу, а у ствари... Погледај како унакажаваш образ Божји у себи: идеш непокривене главе док по закону и по побожности није дозвољено да се иде без мараме. Купујеш скупу одећу и обућу – нема скромности. Пратиш моду, а то је грех. Видиш колико у теби има одступања? То је само што се тиче спољашњости. А ако се загледамо унутра, у срце?”

Чак ни не желим да губим време на набрајање свих врлина које смо ми хришћани дужни да имамо, а немамо их, и на набрајање свих страсти и порока којих у нама не сме да буде, а који у нама цветају. Мислим да се томе нећеш противити?

Ево видиш како си сама обрукала образ Божји у себи! Зашто не вичеш: „У помоћ, пропадам!“ Зашто са сузама не преклињеш Бога и Мајку Божију за помоћ, за своје спасење? Због чега не негодујеш против себе исто као што негодујеш против ње? А ти си образ Божји обрукала више него она, и спољашње и унутрашње. Не упражњаваш хришћанске врлине и свакодневно разапињеш Христа. У теби нема ни смирења, ни стрпљења, бесконачно ропћеш: овај те попреко погледао, овај није урадио нешто онако како ти хоћеш, овај ти је рекао увредљиву реч, онај ти није честитао имендан, а овај ти чак није ни одговорио на поздрав... Дакле, читаве дане проводиш у празним разговорима, размишљањима и љутњи.

Господ је заповедио да се непрестано молимо, али ти не можеш да испуниш ову заповест: “Немаш времена!..”

Довео сам девојку до суза. Видим, сузе нису због увреде, већ покајничке. Мислим: добро је. Нека се навикне да осећа скрушеност због грехова, то је корисно.

Ти, Д., такође треба да осећаш скрушеност због исте ствари: исти је лек за исту болест.

Зауоставили смо се на једној заповести Божијој: “Блажени сиромашни духом.” Сам себе испитај по осталим заповестима. Провери да ли одговараш звању хришћанина.

Христос је рекао: “Благо онима који плачу (због својих грехова); благо кроткима, смиренима, праведнима, онима пуним љубави, милостивима, чистима душом и телом, који са свима живе у миру.”

А ти видиш исто као фарисеј! Шта сам јој лоше учинио? То значи: ја сам, оче, добар, а она је рђава. А Господ ће њу оправдати због покајања или због молитвеног заступања за њу, а тебе ће осудити због гордих помисли и због осуде... И остаћеш ти тако “добар”, штитећи, како се каже, свој интерес – без благодати. А ко је крив? Само ти, немаш кога другог да кривиш. Своје грехове скриваш испод привлачног изговора: пишеш, ја сам образ Божји. Ево Христос је образ Божји по телу, а по Духу је Сам Бог! Али Он није негодовао кад су Га понижавали, вређали, кад су плували Његов пречисти Лик, кад су Га тукли и чак осудили на Крст. Никога није прекоревало, већ се с љубављу молио Богу Оцу за оне који су Га разапињали.

Ево, када порадино на свом унутрашњем човеку, кад и спољашње и унутрашње будемо слични Исусу Христу и Мајци Божијој, тада ћемо имати право да кажемо: ја сам образ Божји, а засад смо само прах и прљавштина, а не људи. Јеси ли разумео? Немој се смућивати и немој се вређати због оштине тона – овакав лек је ефикаснији.

Духовни отац не сме да буде само нежан. Разобличавај, поучавај, али спасавај!

МОЛИТВЕНИЦИ ЗА СВЕТ

Имамо заступнике пред Богом – то су наши праведни ближи или даљи рођаци или просто познаници. Они се моле за нас и због њихових светих молитава Господ на нас излива велику милост, велику благодат. Понеки грешник се чуди: “Какво је ово чудо, пре минут сам с пеном на устима доказивао да нема Бога, а сад... нека ме бичују, нека са мном чине шта им драго, али ја знам... да, да! Не само да верујем, већ и знам да Бог постоји. Осећам Га у себи јасно као свој дах, као то да нисам мртав већ жив.”

Грешнику је тешко да схвати шта се с њим десило, не може да дозна разлог свог препорода, а узрок је прост: заступништво и заузимање Мајке Божије, молитва светаца, молитва живих праведника и побожних људи и њихови подвизи – жртве које нас искупљују чине оваква чуда, или тачније, Господ чини чуда по њиховим молитавама.

Срећни су живи и мртви који у свом роду имају овакве молитвенике, али смо срећни и сви ми православни хришћани зато што се за све нас непрестано, даноноћно моле свети оци у обитељима, који као да своје молитве изговарају у име целе земље, односно у име свих који живе у Васељени. Они се моле за цео свет и нарочито за нас, истовремено.

Мирјани спавају, а они бдију, не спавају ноћима, моле се; мирјани једу неколико пута дневно, и то да буде што укусније, а они се задовољавају најгрубљом храном и то у малој количини, а нечије уздржавање долази до сухоједења. Остали подвизи се врше тајно, о њима нећемо ни говорити. Ови монаси подражавају Исусу Христу својим животом. Као што је Христос Себе принео на жртву искупљења да би ослободио човечанство од проклетства, греха и смрти тако и монаси себе приносе на жртву искупљења због грехова својих другова по вери, и пре свега рођака и блиских људи.

На пример, Марија Египћанка је седамнаест година приносила жртве очишћења за своје грехове, а осталих седамнаест година, кад је сама већ била чиста од грехова, приносила је жртве искупљења за грехове својих ближњих и за све православне хришћане.

Својим подвизима и молитавама праведници искупљују грешнике од Правосуђа Божијег и избављају их од казне коју заслужују због својих грехова. По молитавама светих и праведних људи Господ шаље на земљу Своју благодат: добар ваздух, живоносну кишу жедној земљи, изобилје земаљских плодова и све што је нужно, све што је потребно целој земљи, људима који живе у целој Васељени. Док на земљи има таквих праведника не прети јој никаква опасност!

Земља и мора и сва небеска светила због молитава монаха опраштају грешницима, смиравају се, бивају у умилењу и заједно с монасима узносе Творцу своју молитву, похвалу и поклоњење.

ПОУКЕ

Сад, пријатељу мој, желим да ти дам кратку, конкретну поуку. Можда ти се неће свидети што се на неким местима понављам, али сам у току дугогодишње праксе схватио да постоји следеће правило: понављање је мајка учења. А све што је овде написано не треба само да знаш, већ и да оваплотиш у животу, да како се каже, оствариш у пракси тако да понављање неће сметати.

Поука је следећа: чувај језик, јер он често изговара оно што не желиш, имај у сећању непрестано Исусову молитву, она искорењује зле помисли. Брижљиво прати све своје мисли, речи и дела. Увече анализирај грехове које си учинио у току дана и размисли о томе како је много непокајаних грешника тог дана сишло у пакао. Захвали се Богу што ти даје још времена за покајање. Не одлажи покајање за сутра, за следећи дан, на зна се да ли ћеш га доживети. Нема ничега мрскијег кад је у питању побожност од одлагања сопственог покајања. Исповедај се што је могуће чешће, сваки пут кад дођеш у цркву. Сваког дана грешимо, сваког дана треба и да се кајемо када, где и како дозволе околности. Ако не можеш да дођеш у цркву кај се код куће пред крстићем. Грехове које си починио у одређеном периоду напиши духовном оцу. Ако се не будеш свакодневно кајао грехови ће бити заборављени и непокајани.

Трудимо се, пријатељу мој, да донесемо што је могуће више добрих плодова покајања, јер “Свако, дакле, дрво које не рађа добра рода, сијече се и у огањ баца” (Мт. 3, 10). Попут јаловог дрвета у вечни огањ ће бити бачени људи који не доносе никакав духовни плод. Зато, служимо са страхом Божјим и љубављу ближњима, омивајмо своје срце искреним покајањем и као цариник из дубине срца скрушено вапијмо Господу: “Боже, милостив буди мени грешном,” “Смилуј ми се, Боже, смилуј ми се!”

* * *

Дакле, вољени пријатељу мој Д., чувај се добро сваког случаја који те наводи на грех. Чини добро свим људима без изузетка, закључај катанцем уста, очи, уши да кроз ове отворе у твој храм не би улазиле саблазни. Труди се ради неба непрекидно, да постанеш слободан од искушења и грехова, да постанеш угодан Богу. Само, немој да заборавиш да својим силама, без помоћи Божије нећеш моћи да учиниш било шта добро. Христос је рекао: “Без Мене не можете чинити ништа” (Јн. 15, 5).

Живи тако да имајући тајну вере у чистој савести, у миру срца и у тиховању целог свог бића можеш да сачуваш благодат која ти је поверена с таквом постојаношћу коју никакви ударци несрећа, никаква страст, никаква искушења не могу да разруше.

Што је могуће чешће омивај себе покајањем, освећуј се општењем с Господом нашим Исусом Христом у Пречистим Тајнама Његовим и одећу своје душе украшавај плодовима достојним покајања.

Пажљивом молитвом усмери поглед свог ума према себи да би открио своју греховност. Чешће читај посебну малу књигу – ПОКАЈАЊЕ и УЗДАСИ, коју ти уз ово шаљем. Ова књижница је дубока по садржају и једноставна по начину излагања. Малог је формата, има свега тридесетак страница, али души доноси велику корист. Она ће очистити

твоје срце и савест од страсти и порока. Проучавај све што је у њој написано ради спасења душе и тела.

То је све што сам уз Божју помоћ могао да ти напишем, пријатељу мој, као одговор на твоја питања.

Молим те за опроштај и свете молитве.

Мир ти и Божји благослов.

Богу Оцу и Сину и Светому Духу слава!

И слава Приснодјевци Марији, Мајци Христа Бога нашега, у векове векова! Амин.

Схиигуман Сава,
који ти, Д.О., добро жели, и
који је у молитвама с тобом